

ŽENSKI SVET

VSEBINA 7. ŠTEVILKE:

OBRASI IN DUŠE XXV. · UTVA (LJUDMILA PRUNKOVA) · (Srečko Kosovel.)	Stran	177
DVE DEBELI SOLZI. — IDILA. — TOLOVAJI. — Pesmi. — (Uta.) . . .	"	180
UBOZICA. — (France Bev.) — Nadaljevanje.	"	181
CVETOČA PISMA. — (Tone Gaspari.) — (Nadaljevanje.)	"	186
DEKLA. — (Ada Negri. · Poslov. Alojz Gradnik.)	"	188
DOSTOJEVSKI IN NJEGOVE ZENE. — (Priredil Ivan Vouk.) — (Nadalj.)	"	190
JUGOSLOVENSKE UMETNICE. 5. — KAROLINA BULOVCĚVA. — (Marica Bartolova,	"	194
NAŠI ŽENSKI ZAVODI. — ZAVOD ŠOLSKIH SESTER V MARIBORU. · (S.)	"	195
PORCELAN. — (Vida.)	"	197
OSNOVNI NAUKI O KOZMETIKI. — (Dr. Fr. Debevec.)	"	200
IZVESTJA: Naše delo. — Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Higijena. — Gospodinj- stvo. — Kuhinja. — Iz naše skrinje. — Književna poročila. · Razgovori (v prilogi.) · Stran		
203, 204, 205, 206, 207, 208. — PRILOGA ZA ROČNO DELO.		

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32. Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal štev. 384. — Izdaja „Žensko dobrodelno združenje v Trstu“. Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20. Upravništvo v Trstu, ulica Torre bianca štv. 39/I.

Zadovoljnost in blagostanje

je odvisno od gospodinje, ona more to vsiliti, ako se poslužuje za nakup potrebščin le priznanih solidnih tvrdk. — Vsaka gospodinja naj bi se posluževala za nakup oblačil svojcem le tvrdke

Drago Schwab Ljubljana

ki je že mnogim gospodinjam dokazala svojo strogo solidnost in skrb zadovoljiti vsakogar. Svojci so jim elegantno in po ceni oblečeni! Tudi Vi se poslužujete pri nakupu oblačilnih predmetov te tvrdke, čije oblačilni izdelki kakor: obleke, sukne, reglani, dalje damski plašči, kostumi, krila, ki slovijo kot najboljši izdelki Slovenije. — Ideluje se oblačila le iz najboljših vrst blaga. — V zalogi vse mudne potrebščine, perilo in bogata izbira uvoženega angleškega sukna.

Cene najnižje!

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

XXV.

UTVA (LJUDMILA PRUNKOVA)

Po svojem očetu bi bila Utva Laščanka, po svoji materi Gorjušanka, po svojem rojstvu je Ljubljancanka. Rojena 1878. leta, je zapustila s svojimi stariši že zgodaj Ljubljano in preživela svojo prvo mladost na deželi zdaj tu, zdaj tam, kjer je tudi dobila prvo in edino izobrazbo, obiskujoč trirazredno ljudsko šolo v Kostanjevici na Dolenjskem. Štirinajstletna pa je odšla v Trst k svoji teti, ki je gospodinjala pri nekem tržaškem patriciju. Tam ji je pomagala pri vseh delih, zvečer pa mnogo čitala in tuintam celo pisala pesmice. Njeno zanimanje za literaturo je opazil kmalu družinski gospod in ji odprl svojo bogato knjižnico, kjer se je lahko

mladenka izobraževala. Pesmi pa, ki jih je pisala, je zaupala le svojemu bratu, ki je nekoč skrivaj odposlal nekaj pesmi v Vrtec. Tedanji urednik Kržič ji je odpisal dolgo vzpodbujevalno pismo in pesmi priobčil. Tako je ugledala beli dan njena prva pesem, naslovljena »Zelena bajka«, leta 1897. s podpisom Ljudmila M.(odic). Ostala je prvemu koraku zvesta ter priobčevala svoje pesmi v Vrtcu do leta 1908. pod imeni Ljudmila Modičeva (pravo ime) in Ksaverijeva. Večina teh pesmi je priobčenih v »Kraguljčkih«.

Leta 1897. pa je dobilo slovensko ženstvo svoj prvi ženski list »Slovenko«. V nje petem in šestem letniku, leta 1901. in 1902., je priobčevala Utva svoje najlepše lirične pesmi pod psevdonimi »Mila, Trst« in »Utva, Trst«. Od leta 1903.—1910. je sodelovala pri Ljubljanskem Zvonu, od leta 1903. do 1911. je bila sotrudnica »Slovanu«. V teh letih je tudi priobčevala svoje feljtone v »Slovenskem Narodu« in v »Edinosti«. Leta 1913. so izšle pri Mohorjevi družbi njene pravljice. (Pravljice. Spisali Utva in Mira. Ilustriral V. Cotič. 1913. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu.) Leta 1914. je stopila v krog Zvončkovih sotrudnikov, kjer sodeluje še danes. Leta 1915. je izdala svojo zbirko pesmi »Kraguljčki«. (Utva: Kraguljčki. V Trstu 1915. Založila in izdala knjigarna J. Štoka.) Od leta 1918. dalje je sodelovala pri raznih novoustanovljenih revijah in listih, kakor pri »Vesni« in pri »Plamenu«, ki sta pa oba prenehala. Danes sodeluje še pri tržaškem mladinskem listu »Novem rodu«, pri »Ženskem svetu« in pri »Grudi« ter pri nekaterih že prej omenjenih listih.

Leta 1923. je priredila za slovensko mladino Andersenove pravljice (Andersenove pripovedke za slovensko mladino priredila Utva. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna), leta 1924. je izdala v pomnoženi lepo ilustrirani izdaji svoje »Kraguljčke«. (Utva: Kraguljčki. Druga pomnožena izdaja. Ilustrirala Ksenija. V Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna.) Poleg tega urejuje že par let »Gospodinski koledar«.

Njene prve pesmi so nežno čustvene, (Molitev, Večerne ure, Pred Madono, Na balkonu itd.) odete v lahno tančico sentimentalnosti, pristen izliv nežnega ženskega srca. Take so povečini tudi njene otroške pesmi in zato tuintam preveč nijansirane, premalo plastične in kadar hočejo biti vesele, drastične. V prvi izdaji Kraguljčkov ne občutiš solnčno veselega, brezskrbnega otroka, marveč ono intimno atmosfero med mlado materjo in mladim otrokom. (Kateri kerub..., Uspavanka itd.) Mnoge pesmi so bolj lirična razpoloženja nego pristne otroške pesmi (Smrečica, V zatonu, Vesna itd.) in otroških pesmi (Mráz, Prvi krajec, suh možiček...) je v prvi zbirki bolj malo.

Že prej omenjene pesmi, ki jih je Utva priobčevala v Slovenki, Slovanu in Ljubljanskem Zvonu, so intimne, priprosto čustvene, malo sentimentalno nadahnjene, da spominjajo često na Heineja. Na primer že prej omenjena:

*V kotu pred razpelom svetim
lučica trepeče,
in k Spasitelju molitev
ustnica šepeče.
Zunaj divja vihra tuli,
jaz pa molim za-te,
jaz pa molim, da bi božji
angelj pazil na-te.*

*Molim, da bi mi ljubezen
tvojo zvesto čuval,
da bi je vihar življenja
s tebe ne izruval.
In vihar me nič ne plaši,
ki divja in ruši —
saj k Spasitelju molitev
šepetam jaz v duši.*

*In kitica iz »Večernih ur« razodeva pomladanski mrz v razočaranem
dekliškem srcu tako-le:*

*A kaj so bile mar mu prošnje?
Odšel je v živi, daljni svet;*

*po nebu solnce majsko plove —
v srcu led.*

*Toda z mrzom v duši ne more živeti. Zato stopi mladenka »Pred
Madono«.*

*Pred Madonino podobo
tvoja ljuba nekedanja
lučico svetlo prižiga,
misli in o tebi sanja.
A Madona bi nezvesto
srce ti spreobrnila,*

*da bi ji ljubezen tvojo
zapuščeni povrnila.
In Madona jo posluša,
se smehlja ji, jo umeje
in stotero mladih upov
v srce ji ljubeče seje.*

In mlada žalostna vrtnarica v Trstu poje nadalje »O polnoči«.

*Med križi, spomeniki, tam
pokoje je spet.*

*Le veterc ziblje, tih in nem,
nagrobni cvet.*

*In da je bila ta lirika povečini razsanjana sentimentalnost zapuščene,
samotne deklice bolj nego trpka razočaranost nad življenjem, dokazujejo
ti verzi:*

*Na grobu moje sreče pa
pokoja ni,
o zori ne in ne čez dan
in ne o polnoči.
Nič ne pravi, fantič moj,
da me rad imaš,*

*da bi jaz verjela ti,
praviti ne znaš.
Raje k sebi me privij
in poljubi me,
ah, potem pa, fantič moj,
ti verujem vse!*

*kajti res je: gospodična Ljudmila Modičeva se je leta 1904. poročila in
odtedaj izgine iz njenega življenja in pesmi sentimentalne nasmehljaj.
V svojih feljtonih nam kaže življenje iz njega hudomušno smešne strani,
tudi v onih, ki jih je pisala iz Rima, kjer se je mudila od leta 1911.—1913.*

*Njene pravljice so nov poizkus, izraziti občuteno lepoto, toda nedostaje
jim one elementarno epične sile, ki jo pravljica nujno zahteva. To so
lirično-fantastični oziri, v podrobnost segajoči, preveč stilizirani in
nakiteni. Ko ne bi bile tako usiljivo preobložene, bi se lepo čitale (Izlet
v vas, Sirotica Marjetica, Vesna in Zimovnik). Že kdor bo čital Andersena,
ki ga je avtorica sama poslovenila, bo občutil oni primankljaj teh pravljič.*

*Najboljše Utvino delo so njeni novi Kráguljčki, ki jih je izdala lani.
Te otroške pesmi lahko popolnoma z mirno vestjo uvrstimo med naše
dobre otroške pesmi. Nove pesmi, kakor: Še sem živ, (posebno njena prva
zelo posrečena onomatopoeična kitica, ki oponaša pogovarjanje vrabcev
spomladi), Jutro na polju, Moja putka, Dedek Krim, Zibka teče in*

še nekatere druge imajo vse lastnosti dobre mladinske pesmi, zbirka vsebuje tudi najboljše pesmi iz prvih Kraguljčkov in je uredna priporočanja.

Delo in življenje Utve združuje v sebi vse one značilne poteze naše kulturne delavke-žene: talent, čustveno lirično naturo in ne do viška razvite zmožnosti. Kajti pot do razcvita in razmaha ženinega talenta vodi preko njene osvoboditve.

Srečko Kosovel.

Dve debeli solzi... (Utva.)

Dve debeli solzi,
kakor dva oreha,
sta z oči pritekli
po okroglem ličku
in sta mami rekli:

„Kakšen revček je
tvoj sinko,
mamka skoparila!
Polna skleda je sladkosti
v omari skrita;
to pa je samo za dame,
kadar pridejo do mame,
da jih z njimi pila.“

To sta solzi rekli,
mimo noska stekli,
črez podbradek sta skočili,
v kaši se vtopili.

Idila. (Utva.)

Pastarička drobna plička
se nad vodo spreletava,
z repkom belim se koketno
poigrava, pozibava.

Z grma kos jo opazuje,
zlate čevlje brž obuje,
hitro smukne v črni frak,
nima tega tiček vsak.

Krasotici se približa
in kot je njegova viža,
brž tako-le ji podvori:

„Kak si zala, kak si zala,
kak si brhka, moja mala,
taka pač več ni nobena!“

„Vem“ odvrne krasotica,
„sem že tretjič omožena!“

„Gruda“ 1924.

Tolovaji. (Utva.)

„Ali se je mari zbosil
čili vranec tvoj,
da te bilo ni sinoči,
ljubi moj?“

Ali te je majka huda
v hišo zaklenila,
k ljubici te koprneči
ni pustila?“

„Da se mi je konjič zbosil,
peš bi bil prišel,
da me majka zaklenila,
bil bi ji ušel.“

Vse vodice bi do tebe,
draga, bil prebrodil,
srme klance in gorice
rad bi bil prehodil.

Toda došli tolovaji
mene so na poti —
Dekle moje, srce zlato,
oh, odpusti zmoti!

Tolovaji — vinski bratci
mene so zmotili:
celo noč na tvoje zdravje
vince vkup smo pili.“

„Plamen“.

Ubožica. (Povest. Spisal France Bevk.)

(Nadaljevanje.)

26.

Priprave za poroko je izvršila Rezika sama. Kupovala je in uredila stanovanje; Brunu se je zdelo vse to odveč.

Čas je bežal naglo in v skrbèh, pri tem je Rezika pozabila misliti na vse drugo. Le včasi so vstale čudne podobe pred njo in so se zarastle s kremplji v njene možgane.

Ena izmed podob je bila neznana ženska, ki je prišla v hišo in vprašala po nji. Ko je odšla, je vstala pred njo slika Bruna, zločinca, ki ga je vojna osvobodila iz ječe. V zavest ji je stopilo dejstvo, da nikoli neče govoriti ne o preteklosti ne o domačih ljudeh.

Vprašala ga je: »Povej mi po resnici, ali si bil kdaj v ječi?«

Njegove oči so spremenile blesk: »Čemu me vprašuješ?« Gledal jo je prodirno. Kaj je bilo v dnu teh oči? Rezika se je preplašila, izrečene besede ji je bilo žal.

»Nič«, je dejala. »Saj ni nič.«

Nato ga ni vprašala nič več. Počasi je obledel vtis, ki ga je napravila nanjo nova vest. Končno jo je smatrala za laž, iz neznanega vzroka izmišljeno.

* * *

Poroka ni bila sijajna. Par znancev, izmed sorodnikov nikogar. Dolgočasje se je paslo pri mizi; Rezika je bila vesela, da je minilo.

Ko sta ostala sama v poročnih oblekah v sobi, za njuno življenje pripravljeni, je vzkipelo v srcu mlade žene. Izbrisano je vse, greh in sramota, novo življenje se začinja, srce je stokrat razbremenjeno.

In vendar ni bilo. Silno je čuvstvo ženske v trenutku, ko vidi, da je dobila v roke usodo ene družine in stoji med predmeti, ki so njena last, v kraljestvu, ki ga vlada sama. V dnu te zmagoslavne radosti pa je trnek, ki ubada kot otrovana igla.

Z mešanim čuvstvom sreče in nesreče se je vrgla Brunu v naročje, kot bi hotela reči, zdaj sem po zakonu tvoja, bodi še ti moj. Tu je mejnik življenja. Začniva novo!

Bruno jo je držal v naročju. Jecljal je nerazumljive besede o ljubezni tudi on...

Dasi sta se spoznala do intimnosti že poprej, so naslednji dnevi potekali v tisti mirni sreči zakonskih ljudi, ki z vso obzirnostjo in vse odpuščajoče otipavajo dušo drug drugega; to so dnevi, ki ustvarjajo razmerje mej njimi.

Rezika in Bruno po svoji naturi nista bila gospodujoča, razmerje sluge in gospodarja se je med njima enakomerno razdelilo. Rezika je postajala srečna. Bruno je kazal več skrbnosti kot prej.

Videti je bilo, da je prišlo njuno življenje v enakomeren tir zakoncev in se ne bo spremenilo do smrti enega izmed obeh.

Rezi se je pokesala, da je slabo sodila o možu. Pogladila mu je lase: «Grdo sem mislila o tebi!»

On se je nasmehnil.

27.

Parnik s potniki se je vračal z nedeljskega izprehoda k obali. V gorenjih prostorih sta sedela Bruno in Rezika in se molče razgledavala po obronkih zemlje, ki so se ločili in padali kot ogromni črni valovi.

Reziki je padla torbica na tla. Pobral jo je gospod, ki je sedel nasproti ter jo je neprestano opazoval. Rezika se mu je zahvalila; ta se je nasmehnil. Nasmehnila se je tudi ona.

Ko sta Bruno in Rezika prišla domov, je Bruno stopil žvižgaje po sobi, nato je zalučal ustnik za cigareto v kot.

Rezi ga je pogledala in molčala. Stopila je in hotela pobrati ustnik. «Ni treba. Torbico bi si bila pobrala.»

Gledala ga je, kot bi hotela ugledati njegovo neočito misel. Spoznala je, da je ljubosumen že od dneva poroke dalje, dasi je prikrival čuvstvo.

«Kaj me gledaš?» ji je dejal rezko.

«Kaj bi ne gledala? Če mi nekdo, ki ga ne poznam, pobere torbico, ali je to greh?»

«Za tebe ni! Kaj bi moralo še biti?»

Rezi je bila užaljena. Nekoliko prirojene trme je zaplalo v njenih žilah.

«Če jo spustiš nalašč na tla, nikoli! Pri tem pa se še nasmihaš.»
«Bruno!»

Bruno je bil zdaj bled, zdaj rdeč. Trepetal je, čudni tresljaji so mu krčili prste. Ustrašil se je samega sebe in svoje razgrete krvi. Odšel je in se vrnil šele pozno v noč...

Rezika ga je pričakovala z objokanimi očmi. Prosila ga je, naj ji oprosti, če je delala slabo, dasi se ne čuti krivo. Poljubil jo je in bil navidezno miren.

Gledal je strop, misli so ga bičale, da ni mogel spati. Vse se je spremenilo v njem in okoli njega. Novi način življenja ga je vrgel iz kolesnic. Skrbnost ženske, blagodejnost toplega ognjišča ga je pričarala. Vžigala mu je znamenje ljubosumnja v čelo, bil je nemiren še na delu. Iz ugodja in bridke strani tega življenja pa ga je klical šum prejšnjih dni, razposajenost mladih ur in objestnost šumeče družbe...

Ko je ta večer zopet pogledal v življenje, ki ga skoro ni več poznal, se mu je zazdelo vabljivejše kot poprej. Pozdravili so ga znanci s krohotom in bilo ga je sram odvisnosti.

In vendar ga je žena s solzami ljubezni sprejela, ko se je vrnil domov. Srce se mu je razklalo na dvoje, dvema hlapčevati je nemogoče.

Od tistega dne se je naselil nemir med stene njune navidezne sreče. Sumil jo je za malenkosti in pod pretvezo jeze je zapuščal dom. Vračal se je pozno po noči, Rezi ga je pričakovala s solzami.

Rekla pa mu ni besede. Zaklenila je v sebi vse, le objokane oči so pričale, da njeno srce ni brezčutno.

Njen udani molk pa je Bruna nezavedno jezil. Vedel je, da dela ženi krivico, pa je hotel zato njenega protesta, njene sodbe in obsodbe, zdelo se mu je, da se za molkom skriva nekaj strašnejšega, kar ne more v besedo. Imel je občutek zavratne misli, ki visi nad njim in ne ve, kdaj ga zadene.

28.

Dnevi pred porodom so bili za Rezi mučni. Kadar je potrebovala največje ljubezni in opore, se je Bruno najbolj izogibal doma. Nagonska navezanost noseče žene na moža ni našla opore.

Bala se ga je vprašati, kam hodi. Ni se vračal vinjen. Molče se je slekel in legel v posteljo. Ni slutil, da njegova žena pod zaprtimi trepalnicami v mislih na njega še bdi in ne zaspi še dolgo potem, ko on diha pokojno spanje.

Rezika je občutila, da ji trga notranjost grenka slutnja, ki se je vselej zopet spovračala, kadar jo je odgnala. Grenkoba te slutnje je bila v nosečnosti še hujša.

Tolažila se je, da je njegove odlutitve nekoliko kriva ona. Čudna je in razdražena. Njeno telo ne more nuditi istih mikavnosti kot prej. Zato zahaja v družbo, da se raztrese. Vselej pa je stopila pred njene oči ženska s črnimi obrvmi, ki jo je videla prvič v njegovi družbi.

V teh mukah je bledela, njeno telo je pojemalo, po vsem telesu so stopile modre žile s strahoto na dan. Bala se je za otroka.

* * *

Ko je držala novorojeno dete v naročju, je bila presrečna. Deklica je imela prečne lase svojega očeta in materine oči. Rezika je trepetala, veselja je vriskalo njeno srce, ko je otrok jokal in razodeval polno silo novega življenja.

«To je moje dete!» je božala njena roka otrokove lase, ki so se mokri oprijemali glave. «To je dete, radi katerega sem trpela in stopila v novo življenje. Zdaj vidim: ne radi moža, radi tebe, ki si moje in boš moje na vekomaj.»

Poljubila ga je, solze so močile otroka.

Ženska, ki je stala poleg nje, je dejala: «Ne jokajte!»

Jokala pa je na tihem od radosti, ker je našla edino bitje, ki bo njeno in se mu bo ona vsa darovala.

Tiste dni je postal tudi Bruno drugačen. Tisto noč trpljenja in pričakovanja deteta ga ni bilo doma, dasi so ga iskale njene oči. V srcu

pa je dejala, da mu ne bo odpustila. Ko je zagledala otroka, je pozabila na vse.

Kadar je v jutro stopil tiho v mir sobe in s strahom pogledal v polmrak postelje, se je smejala iz belih rjuh.

«Glej», je dejala in Bruno se je nagnil nad sveženj, ki je ležal poleg nje. Starikav obraz otroka je spal. Nato je pogledal na ženo, ki se je zdela lepša kot kdaj poprej. Nagnil se je nad njo in jo je poljubil nežno z ljubeznijo in spoštovanjem pred njenim materinstvom.

V njeno srce je šinila topla zavest: Saj ta človek je dober! Ta zavest je prevzela še njeno telo; začutila se je čilo.

«Potrpi! Vse bo navskriž! Jutri vstanem!»

«Ne smeš! Delal bom jaz, pomagal bom jaz!»

Nasmehnila se je tem besedam. Ni jim verjela, a lepe so bile za žensko srce.

Bruno je kazal vso svojo skrb proti nji. Ko je Rezi vstala in hodila blede po kuhinji in po sobi, je hodil za njo in stregel njenim rokam.

Parkrat je prebledela in sedla na stol. Bruno je dejal: «Prehitro si na nogah!» Ona pa je odgovorila: «Saj nič ni. To pride in gre.»

In je zrla vanj z napetimi očmi, kot da išče v njem odgovor za neznano, ki je polnilo njeno dušo.

«Kaj misliš?» jo je vprašal mož.

«Mislim, želim, da bi bilo vedno tako.»

Bruno se je samo medlo nasmehnil. Prvo čuvstvo očetovstva je bilo premagano. Sijaj žene, ko je ležala v belih rjuhah, je ugasnil. Delo mu je že presedalo. Počasi je opuščal uslugo za uslugo, polagoma je izostal. Rezi mu tega ni zamerila. Zlato oko ga je videlo zatega.

29.

Ko je nekega večera prišel Bruno domov, je otrok vokal, žena pa je ležala brez moči na postelji, njeno oko je iskalo pomoči.

«Kaj ti je?»

«Ako se le zganem, mi izkaplja zadnja kapljica življenja.»

Ko je dospel zdravnik, je bila že pozna ura. Počasi je umil roke, počasi se oprl na rob postelje ter smehljaše vprašal: «Kako vam je, gospa?»

«Umrem, če mi ne pomorete.»

Deli so led nanjo. Zdravnik, ki je zopet stal na robu postelje, je vprašal:

«Ali delate, gospa?»

«Da.»

«Pol leta ne smete delati.»

«Ko pa moram. Ko pa ni drugače.»

Zdravnik se je obrnil k Brunu, ki je stal zamišljen in molčal ob strani: «Dobite ji deklo!»

Molčali so vsi trije.

Otrok, ki se je med tem prebudil, se je oglasil z jokom. «Dojiti ne smete!» je dejal zdravnik za slovo in odšel.

* * *

Živel je cesarski princ, modro in krščansko vzgojen, ki je dejal: «Čemu ljudje kradejo, kadar so lačni, jedó naj!» Zdravnikov nasvet, naj žena ne dela in ne doji, je bil prinčeve besede brat.

«Deklo bi potrebovala», je dejal nekoč Bruno, ko je videl izmučeno ženo, ki je trepetajoča pripravljala kosilo.

Žena ni rekla ničesar. Mož je izrekel besedo pol za zdravnikom, pol pa iz spoznanja. To je bilo zadosti, več je bilo nemogoče. Bila pa je tragika na dnu tega, ki je Bruno ni občutil.

Rezika jo je občutila. V njeni hrbtenici je glodal črv. Ni padla na tla, njeno telo je razjedalo polagoma. Vpričo ljudi se je držala kvišku, ko je bila sama, se je vrgla na stol.

Strašna nujnost zdravnikovega nasveta se je podčrtavala od dne do dne. Ko je preštela denar, se je zgrozila. Ali bo mogoče živeti do konca meseca? In živeti je treba!

Otrok je ležal v plenicah in spal nemirno spanje. Podojiti ga ni mogla več. Njegove medle oči so gledale milo, kot bi prosile pomoči. Kaj mu je storila?

Včasih ga je vzela v naročje in ga v neznani bolečini pritiskala k sebi. V svojem srcu ga je prosila odpuščanja.

«Saj mi ne smeš umreti!»

In ko so bile v krvavo večerno zarjo uprte njene oči, je šla njena misel v notranjost in si je dejala: «Saj jaz ne smem umreti. Če umrem jaz, moraš umreti ti!»

V srcu jo je zaskalelo. Zdelo se je, da vidi svoje dete siroto, kako trka na tuja vrata, enako kakor v prvih dejanjih kinematografskih dram. Dvignila se je in šla k zdravniku. V razkošju njegove čakalnice je razumela besede: «Ne smete delati!» Zdelo se ji je, da je že opravila, skoro se je dvignila in šla.

Zdravnik jo je posadil na stol, govoril ž njo kot z otrokom, hotel je izvabiti smeh ž njenih ustnic. Toda nji je čudna grenkoba zlezla iz srca na obraz in ji spačila poteze.

«Čemu ste se poročili tako mladi? Vaše telo je še čisto otroško.»

Rezika je skomignila z rameni. Ni vedela, kaj naj reče.

«Ne smete delati», je dejal zdravnik in bobnal z debelimi prsti po kolenih, briljantni prstani so se blesteli v solnčni luči, ki je padala skozi dragocene zavese, visokih oken.

Rezika je dejala mirno: «Moj mož ne zasluži toliko.»

«Čemu se taki ljudje poročijo.»

(Dalje prih.)

„Cvetoča pisma“. (Tone Gaspari.)

(Nadaljevanje.)

XVI. PRIHAJAŠ...

Polagoma se moja bojazen umirja in se razliva v polmesečni noči preko vseh otožnih misli. Kakor morje premerja moje pričakovanje vse globine in vzpetosti. Na omesečmah obzornih pristanih, ki se vžigajo v ravnih črtah kakor svetli tiri tračnic, se vkrcuješ, da prejadraš ogromno, nepremično ploskev k meni, ki stojim na visoki končni skali kot bela zvezda: cilj tvojim vodam. Oblaki beže na zahod, da ugladijo pot najlepšemu jutru, ki bo ukazovalo s pokornimi vetrovi tvojim srčnim jadram...

XVII. SLUTNJA.

Ko veter spusti svoja krila in sede počivat v gozdove, tedaj prihajaš ti, dragi, in dvigaš zaklad, ki si mi ga podaril takrat, ko so legale moje rože trudno v ugašajoči šepet mrakov.

Ta zaklad ni mrjoče razkošje vžitkov, ta zaklad ni slast pojočih občutov —

to je prvo srečanje s tistimi slutnjami, ki govore o polnem, zdravem, sočnem in nepreglednem polju zibajočih se valov kipečega solnca...

Tisti dan je blizu. Dragi, pričakujem ga z razprtimi očmi, verna drug drugemu, da ne pojde mimo osamljen. —

XVIII. PRIČAKOVANJE.

Ko se ustvarja lunino prenavljanje na najvišji točki nebesnega obloka in stoje ceste vse mlečnobeke med pošastno mračnimi mesnimi zidovi, te pričakujem na mostu. Nanj pada noči jasni blesk, v strmoglavju pod njim žene veter valove proti jutru. Jaz stojim kakor kip, roke razprostrate v razpetje, misli zamaknjene v čudotvorje prirodne popolnitve:

ti si v mojih mislih najmočnejši sok narave;

ti si, ki ustvarjaš iz vetrovno globoke noči jutro vidnega blagoslova;

ti si najglasovitejši uglasbitelj čuvstvenosti v enoto, silno in neutešno pričakovanje najslajšega!

XIX. NOČ.

Tako tiha je noč, da se čuje zvenk zvezd: nebo je posejano kakor poletna njiva s tihimi cvetovi; v jezeru sipljejo zlate kaplje v zlatometih čar noči od brega do brega; temni, oddaljeni zidovi gozdov bedijo nepremično zaverovani v sen pravljicne noči...

Nocoj je noč razlitih misli, raztopljenišča iščem izgubljena čuvstva, da vzvalove ob mamljivem opoju svatovskega kadila v blžajoče se jutranje zvonjenje. —

XX. UTRINEK.

V najtežjem pričakovanju sem nenadoma zaplakala v veselju.

Vse izgubljeno se je strnilo v mogočen slap premišljevanj, brizgajočih iz temeljnih globin spet k solncu. V mavricah so bežali strmci vračajočih se sladkosti v veletok neutehe, ki je bila minuta večnost —

Pisal si, da se v jutru vrneš s svatovsko belo vejico v črni gumbnici...

XXI. NOVO JUTRO.

Še poslednjo noč sem štela zvezde v jezeru. Kakor da se jezero suče in maje v svojih bregovih, so hitele zvezde z nebom: vžigale so se na nasprotni strani in pod mojimi nogami ugašale.

Le ena sama zvezda, največja in najsvetlejša, je ležala na najglobljem dnu. Ona je smerila tek družicam, da niso cingljaje zadevale druga v drugo; ona je nemo štela trenutkom stopinje, dokler se ni obzor nenadoma opolnočil.

Vse je obstalo za hip...: jezero je zavrelo, zlato zvezd je brizgnilo iz dna do neizmernih nebesnih višin... na bregu je napil slavec s koprnečimi glasovi novemu jutru —

ti prihajaš, moj ženin, skozi pojoče šume k meni! —

XXII. Ž A R.

Dragi, ti si moje solnce, moje veseljstvo! Vzbuena in vzhiena po tebi, sem zatajila v sebi vso veliko ljubezen do vsega, kar me je do danes pojilo iz otroško čiste, neobrušene kupe. Izlila sem ta napoj iz srca in prilila sem iz usmerjenih tokov, ki se prelivajo preko zorenja v življenje...

Dragi, ti si moj žar, ki urejuješ moje nehanje v svoje zrelo doživetje! —

XXIII. Ž E L J A.

Dolgo sem omahovaje v pijani omotici prehajala k zapopadku najkrepostnejšega. Ko so se umirile stopinje, sem zaželela, da bi orkan razpršil moje hotenje po vsej ploviti zemlji; mogočna rast, utrjena že v zdravem semenu in neuklonljiva v začetni rasti, naj se vzpne do najvišjih domiselnih zorov. Tam naj klone ta rast svoje namozgane vršice spet k tlom, da se rodi nova, močnejša doba ploditve.

Ta misel, dragi, me spremlja od tiste minute, ko je jelo zdravilo zemlje razkrajati okuženo rast. —

XXIV. BUDNICA.

Pred najsijajnejšim hipom svojega življenja bom odprla tisto veliko okno, ki se ozira kakor lina stolnice čez vso ozaljšano ravan.

Zadnje zvezde bodo z zlatimi nožicami bežale za modre gozdove; kali se bodo v črni prsti razkrajale in puh te razkrojitve bo v širokih plasteh nasičeval ozračje; pijani nočnega dremanja bodo vrtovi polagoma vstajali z novim, močnejšim opojem; domovi se bodo oglašali zaporedoma tiho, nato glasneje, še glasneje...

Čakala bom, da bo ves ta spev en sam udarec svežega sozvoka... tedaj bom prislušknila temeljnemu zvoku narave same:

ti si moj plod, lep kakor solnčni cvet sredi paradiža;

ti si moj umotvor, popolnejši mimo najčistejšega oceanskega dragulja;

ti si moj izraz, oduševljen s cepilom vere v svojo lastno krepost;

tvoja pot gre njemu nasproti, ki se je prebudil s tvojim imenom na ustih v življenje...

Dragi! Preden utihne ta zgodnja budnica, boš moj!

(Dalje prih.)

Gojenke iz I. tečaja Gosp. nad. šole v Lokavcu. (Glej izvešjal)

Dekla. (Ada Negri. - Poslovenil Alojz Gradnik.)

Iz sivega, nadušljivega, bednega zakona cestnega pometača, bolj nečednega od nesnage, ki jo je pobiral po predmestnih razpotjih, s šiviljo za moške, ki si je skoro popolnoma pokvarila oči z iglo, se je rodila, nekega dne, deklica. Ne zaželena, ne ljubljena, nadložna kakor revščina, ki je sesala kri iz žil še mlade žene in je krivila k zemlji telo še ne starega moža.

Ta hči dveh neboljencev se je rodila grda in je ostala grda. Čokatega telesa in oglatega obraza, s poševnimi, japonskimi očmi žarečimi od tople dobrote na krinki obrazeni s sekiro v skali, je opravljala že z dvanaajstimi leti vse posle v skromnem domu. Pometala je, pospravljala veliko posteljo in svoje lastno ležišče, ki je bilo podobno pasjemu, prala je v škaflu očetove cunje in je grela v toploti neprenehljive in pazljive nežnosti prezgodnji propad osivele matere, razkrojene s štiridesetimi leti, skoro slepe od dolgega vbadanja, ravnodušne za vse, samo ne za revmatizem, ki jo je tako mučil, da je tulila od bolečin. Zatisnila je mati oči, pokojno, nekega novemberskega jutra zavitega v meglo: zatisnil je oči, čez nekaj mesecev, oče: izginila sta oba, kakor izginjajo ponavadi živali in siromaki, brez hrupa, brez sledu. Anka je imela tedaj petnajst let. Pobralla je svoje malenkosti, prodala je za smešno ceno veliko posteljo in omaro, nataknila si je prstan od ameriškega zlata, ki ji ga je zapustila uboga mati — in je šla služiti.

* * *

In tedaj se je začela načrtovati na trdnem ozadju neumornega dela prava podoba Ankinoga življenja.

Od narave je bila sprejela v dar duha zadovoljne poslušnosti. Rodila se je za deklo, kakor se rodi drugi za slikarja, pesnika, verižnika ali tata. Ponižnost, pohlevnost, potrpežljivost, vedrost v delu so bili bistveni znaki tega skromnega ali dovršenega in prekrasnega človeškega lika.

Pod šibo strahopetne in samosilne gospodinje se je priučila kmalu najdelikatnejšim, najtežjim in najtršim poslom meščanske hiše: čistiti parkete s težko železno krtačo in ne suvati z njo v noge in vogale pohištva; kuhati dobro in varčno; likati perilo in ne ga pormeniti; osnažiti krožnike in čaše, da so se svetili ko zrcalo in ne jih razbiti; izlikati medene kljuke in ključavnice, da so bile kakor pozlačene in ne vleči pri tem na ušesa za vrati; obrisati prah z vsake drobnarije, z vsakega vogala, iz vsakega skritega kotička v hiši z vztrajnostjo smrtnega sovražnika, ne da bi se kedaj utrudila ponavljati isto bedasto in ničevno kretnjo.

V kratkem času se je naučila tudi štiri naglavna pravila. Kadar je obleka preperela ko pajčevina in nima več barve, se daruje dekli; ko začne sadje gniti, se da brzo dekli; če je tudi vsa omrtvela od utrujenosti vsled neprestanega dela po dnevu, mora dekla bedeti do polnoči, v kotičku kuhinje, in čakati, da se vrnejo gospodarji iz gledišča; medtem ko drugi

kramljajo ali igrajo, židane volje, pri mizici s čajem ali steklenici likerja v obednici ali sprejemnici in ob svetlobi vseh žarnic, mora ostati dekla mirna in molčeča v svojem samotnem kotičku ob štedilniku in odviti plinovo luč, ki bi bila za njo nepotrebna potrata. — Vse to se ji ni zdelo težko in bridko.

To je bil njen naraven izraz: ne bi bila mogla ravnati drugače.

Poslušna duša: ne sicer osehla in nema. V sebi je gojila skromno, ali neodoljivo potrebo po ljubezni. Njene male, žareče japonske oči so se smehljale z vedrimi žarki simpatije za vsako stvar in za vse ljudi: za jezljivo gospodinjo, za osornega in sitnega gospodarja, za debelušastega in čokatega hišnega prijatelja, ki je prihajal vsak večer k večerji in ji ni dal nikoli niti vinarja napitnine; — za peka, za mlekarja, za čevlje, ki jih je čistila z vnemo, za bakreno posodo, ki jo je snažila z lugom, da se je bliščala ko solnce, za tigrasto mačko in za okence v kuhinji, kamor je bila položila slaboten rožmarin v kositrastem lončku.

Tiste eksotične oči, otroške in vedre, so jo delale skoro lepo, kljub nesrečni postavi, drobni kiti rjaste barve oviti okoli temena brez sence koketnosti in kljub obrazu, surovo izklesanemu v rožnatem granitu.

Čas je mineval, počasi in enakomerno. Anki je bilo zdaj petintrideset let; bila je žilava in kosmata, podobna fakinu. V hiši je bila navzela neopaženo in neomejeno važnost zraku, ki se je vdihaval, vode, ki se je pila, poda, po katerem so hodili. S svojo skromno, modro črtano obleko, s svojimi ploščatimi copatami iz klobučevine, ki so dušile šum korakov, je bila povsod, vse je delala, nobeno opravilo ji ni bilo zoprno; ostala je vedno ista Anka, ki se je umaknila zvečer tiho tiho v kotiček kuhinje, kjer je krpala nogavice, brisače in rjuhe.

Na poroko ni nikoli mislila. Sicer pa ni nihče nikoli gledal Anke z vznemirjenostjo in namenom, s katerim se gledajo druge ženske. Spadala je k onim ženskam, ki korakajo skozi življenje kraj pota, ne da bi se zavedale svojega spola, ne da bi občutile njegovega hrepenenja in nemira, ne da bi izžarevale okoli sebe oni nevidni tok, ki je pri mnogih grdih ženskah dosti ostrejši nego pri lepoticah. Njena neutrudna delavnost ji je zadostovala. Bila je ustvarjena za deklo.

Ko se je poročila hčerka njenih gospodarjev, Liana — drobna, prozorna deklica, podobna svetiljki iz alabastra, v kateri gori medel plamenček, s predolgim obrazom, preostrimi očmi, šiljastim in ekstatičnim profilom madone trinajstega stoletja — se je vsakomur zdelo povsem naravno, da je šla Anka, zvesta služabnica, z njo.

Liana bi se ne bila nikoli naučila umetnosti zapovedovanja: bila je tiha ženska, ki je ure in ure presedevala sama s seboj, zamišljena zatrepetala ob vsakem nenadnem koraku in obledela za vsako besedo, ki je bila izgovorjena ostreje nego ponavadi. Bila je hči dveh samosilnikov in volja se je zdela v nji povsem izbrisana. Inženir Carmi jo je bil zategadelj

izbral, on, tako odločen in podjeten: zavoljo misterija krhkosti, ki jo je delal dragoceno, nedostopno in skoro dvoumno: zavoljo besede skrite v nji, ki bi se je ne upala nikoli izgovoriti.

Anka jo je oboževala. Videla jo je pri rojstvu. Pomagala ji je rasti, čuvala jo je v bolezni, tolažila v žalosti. Poroka Lianina je bila, rekel bi. Ankina poroka.

Pohištvo, preproge, zavese, drobnarije novega srečnega doma so postali predmet nekakšnega fetišizma uboge služabnice.

Nikoli ji ni prišlo na um, da bi mogle one ljubke stvari biti njene, če bi ji bila usoda milejša. Poklic varuhinje teh lepot ji je prijal in jo razvnela liki radostno poslanstvo: snažiti, urejevati, postaviti jih na svoje mesto, je bilo za njeno preprosto duševnost toliko, kolikor jih imeti. Čut lastnine, zelo zmeden v nji, je črvido materino skrinjo, prodano za par lir, nejasno spajal z masivnim, brehovim pohištvom, z velikimi posteljniki iz palisandra, s katerih so njene ljubosumne roke vsako jutro brisale prah z metlico, brisačo in krtačo.

(Konec prih.)

Dostojevski in njegove žene, (Priredil Ivan Vouk.)

Med pismi, ki jih je Dostojevski pisal Pavlini Suzlovi, se mi zdi primerno navesti naslednje. Pisal ji ga je kmalu po poroki z Ano Grigorjevno. Iz njega doznajemo nekatere zanimivosti iz pisateljevega življenja. Dostojevski je ohranil v dobrem spominu tudi to »večno prijateljico».*

PISMO PAVLINI SUZLOVI.

Dresden, 23. aprila (5. maja) 1867.

Tvoje pismo, draga prijateljica, sem prejel pri Bazunovu z veliko zamudo tik pred svojim odhodom v inozemstvo, in ker sem se moral podvizati, nisem Ti utegnil odgovoriti. Zapustil sem Petrograd na veliki petek, zdi se mi, da je bilo to 14. aprila. Potovanje v Dresden je trajalo silno dolgo, med potjo smo večkrat postajali, zato se morem šele danes s Teboj pogovoriti.

Ti ne veš torej nič o meni, draga, vsaj nisi nič vedela, ko si mi pisala svoje pismo? Letos v februarju sem se poročil. Po pogodbi sem bil obvezan, da izročim Steklovskemu do 1. novembra lanskega leta roman, ki bi ne smel obsegati manj kot deset pol. Če bi ga do tega roka ne spisal, bi imel veliko denarno izgubo, medtem sem imel dovršiti roman za »Ruski Vestnik«, od katerega je bilo 24 pol že napisanih, napisati pa je bilo še 12 pol. In sedaj bi moral napisati še teh deset pol za Steklovskega! Bilo je 4. oktobra in nisem niti začel; Miljukov mi je svetoval, naj vzamem stenografa in naj mu narekujem roman, tako bi šla stvar štirikrat hitreje izpod rok. Olhin, profesor stenografije, mi je priporočil svojo najboljšo učenko, s katero sem se tudi pogodil. Še tistega dne, t. j. 4. oktobra sva začela; moja stenografinja, Ana Grigorjevna Snitkina, je bila mlada in prav čedna deklica, dvajset let stara, iz dobre družine, dovršila je gimnazijski tečaj z odliko, deklica izredno dobrega in jasnega značaja. Delo je šlo izvrstno izpod rok. 28. novembra je bil roman »Igralec«, ki je že objavljen, dovršen po štiriindvajsetih

*) Ne Luzlovi, kakor je pomotoma tiskano v prvem delu.

dnevi. Ko sem se bližal koncu romana, sem opazil, da mi je stenografka iskreno naklonjena, pa tudi meni je ugajala vsak dan bolj. Moje življenje po bratovi smrti je postalo pusto in težavno, zato sem jo prosil za roko, ona je privolila in zdaj sva poročena. Razlika v starosti je strašno velika: dvajset in štirinštirideset let, toda vedno bolj sem uverjen, da bo srečna z menoj. Ima srce in zna ljubiti. Sedaj še nekaj besed o mojem položaju v splošnem. Deloma Ti je že znano, da je po bratovi smrti šlo z mojim zdravjem navzdol, ker sem se moral poleg vsega drugega pečati z izdajanjem lista. Ustavil sem ga šele, ko sem svoje zadnje sile izčrpal v boju proti ravnodušnosti občinstva. Tri tisoč rubljev, ki sem jih prejel od Steklouskega za prodane mu spise, sem dal za neki časopis za družino svojega brata in za njegove upnike. Stvar se je tako končala, da sem zabredel v nove dolgove. Stroški za izdajanje onega časopisa in še ne plačani bratovi dolgovi, ki sem jih nase vzel, znašajo skupaj preko petnajst tisoč rubljev. Takšno je bilo stanje mojih financ, ko sem leta 1865. šel v inozemstvo samo s štiridesetimi napoleondori. Tam sem prišel do sklepa, da bom mogel teh petnajst tisoč rubljev šele tedaj odplačati, ko se bom zanašal sam nase. Razen tega mi je postalo po bratovi smrti življenje zoprno, zakaj on mi je bil vse; upal sem, da najdem sebi sorodno dušo, toda zaman! Tedaj sem se vrgel na delo in začel pisati nov roman. Toda moje sile niso dorastle delu. Napisal sem prvi roman v obsegu sedemintrideset pol in poleg tega še deset pol za Steklouskega. Moja božjast se je poslabšala in je postala prav zoprna, vendar pa sem se raztresel in predvsem sem se odtegnil ječi. Roman in njega druga izdaja sta mi nesla štirinajst tisoč rubljev, ta denar mi je zadostoval za preživljanje in poleg tega sem od petnajst tisoč rubljev odplačal dvanajst tisoč, tako da je treba poravnati samo še tritisoč rubljev. Ti trije tisoči pa so najhujši; čim več denarja daješ upnikom, tem bolj so nepotrpežljivi in neumni. Moraš pomisliti, da če bi ne bil prevzel teh dolgov, ne bi bili upniki prejeli niti kopejke. Tega so se dobro zavedali, ker so me izrecno prosili, naj prevzamem iz prijaznosti dolgove, in so mi tudi obljubili, da me bodo pustili na miru. Povračilo onih dvanajst tisoč je samo zbudilo pohlep v onih, ki niso do sedaj še unovčili svojih menic. Pred novim letom ne bom imel drugega denarja, a o novem letu samo, če dovršim novo delo, ki sem ga začel. Kako pa naj dokončam delo, če mi ne dajo miru! Zato sem se rajši podal z ženo v inozemstvo. Razen tega upam, da bom na tem potovanju v inozemstvu vsaj deloma na božjasti ozdravel, zakaj zadnje čase v Petrogradu nisem mogel skoraj nič delati. Ponoči ne morem delati, takoj dobim napad. Zato si hočem popraviti zdravje in končati svoje delo. Pri Kratkovu sem vzel predujem, ki so mi ga zelo radi dali; sploh pa tam dobro plačujejo. Kratkovu sem takoj spočetka izjavil, da sem slovanofil in da se ne strinjam z nekaterimi njegovimi nazori. S tem sem precej razbistril najine odnošaje. Kot zasebnik je najplemenitejši človek na svetu; prej ga nisem sploh poznal. Njegovo brezmejno častihlepeje mu zelo škoduje; toda kdo med nami ni častihlepen?

Malo pred odhodom sem srečal Brilkino (Globino) in sem jo pozneje obiskal. Govorila sva mnogo o Tebi. Ona Te ima rada. Rekla mi je, da bo žalostna pri misli, da sem z drugo srečen. Dopisoval si bom z njo, zakaj mi ugaja.

Tvoje pismo je pustilo v meni melanholičen vtis. Pišeš, da si žalostna. Ne poznam Tvojega življenja v pretečenem letu, zato ne vem, kaj Ti je polnilo srce, toda sodeč po vsem, kar vem o Tebi, Ti bo težko biti srečna. Oh, draga, ne bom Te nagovarjal h kakšni vsakdanji sreči, ki jo rodi potreba, zakaj Te cenim, vedno sem Te cenil, ker si tako skromna, toda jaz vem, da se Tvoje srce ne more odreči življenju. Ti sama pa obdajaš ljudi z gloriole, ali pa jih takoj obsodiš za podleže. Jaz sodim po dejstvih, Ti pa napravi iz tega svoje sklepe.

Na svidenje, moja večna prijateljica! Bojim se, da Te to pismo ne dobi več v Moskvi. Vsekakor si zapomni, da bom do 8. maja po našem štetju v Dresdenu (to je najmanj, morda pa tudi več), in če mi torej hočeš odgovoriti, odgovori takoj po sprejetju tega pisma na ta naslov: Allemagne (Saxe), Dresden, Dostojevskij. Poste restante. Naslednje naslove Ti že sporočim. Ostani mi zdrava, draga prijateljica, Ti stiskam roko in jo poljubljam. Tvoj F. Dostojevski.

V IGRALSKI STRASTI

Dostojevski je imel skoraj ves čas svojega življenja neprijetne dolgove in tožbe. Skoraj vsa svoja velika dela je pisal v naglici in po naročilu, da zasluži denarja in potolaži svoje upnike.

Ko mu je umrl brat Mihael, je Dostojevski prevzel tudi njegove dolgove in se zavezal skrbeti za njegovo vdovo in otroke. Za to pa je bilo treba zopet mnogo denarja. In tako so pisateljeve obveznosti narastle preko mere in Dostojevski je podpisoval menice kar kupoma.

Njegovi upniki pa so se kmalu naveličali čakanja, posebno ko so videli, da nima Dostojevski s čim plačati. Drug za drugim so ga tožili. Takrat so še devali v zapore tožene dolžnike. Da se izogne ječi, je Feodor Mihajlovič takoj odpotoval v inozemstvo. Dva meseca po poroki z Ano Grigorjevno je bila zakonska dvojica že na potu v tujino s predujmom 3000 rubljev, ki jih je Dostojevski prejel od časopisa «Ruski Vestnik» za roman, ki ga je imel pisatelj šele v načrtu. Ko je torej l. 1867. zapuščal Rusijo, je bil poln upanja, da se bo mogel v tujini posvetiti mirnemu delu. Sam je rekel, da če bi imel eno leto mir pred svojimi upniki, tedaj bi kmalu poravnal svoje dolgove z izkupičkom svojih del.

Toda mir, ki ga je pričakoval v tujini, mu ni bil dodeljen. Spočetka je mislil ostati v inozemstvu kvečjemu leto dan, v resnici pa je trajal njegov prostovoljni izgon štiri leta. Tujina mu je postala mučilnica. Zakaj ni se mogel privaditi izgnanstvu. Od prvega dne dalje ga je dolgočasil in jezil ta «zunanji svet». Najprej se je nastanil v Nemčiji, potem je šel v Švico in Italijo, nato se je urnil zopet v Nemčijo, nikjer ni našel miru, nikjer vzpodbude za delo, in predujem, ki ga je prejel, mu je zadostoval komaj za življenje. In vedno bliže je prihajal rok, ko bi moral izročiti založniku rokopis. Delo pa je le polagoma napredovalo, pisanje romanov mu je bilo v tujini zoprno prisilno delo. Vedno bolj in bolj je tožil, kako strašne muke mu povzroča to delo za denar. «Ali veste, kaj se pravi biti pesnik?» — je pisal Majkovu — «Zahvalite Boga, da ne veste, kaj se pravi pisati po naročilu in meri. Tega ne veste, zato tudi ne poznate teh peklenskih muk.»

Domotožje se ga pollašča. Vsa pisma, ki jih je tedaj pisal prijateljem v Rusijo, so polna hrepenenja po domovini in tožba, da je daleč od Rusije, da se čuti osamljen in da mu je dolgčas, da nima nobene vzpodbude k delu in zato ne more delati.

«Ne morem pisati, ali pa le z največjim naporom!» Ko piše Majkovu o svojem in ženinem slabem zdravstvenem stanju, pravi, da jima je zdravnik svetoval, naj gresta k morju in se kopljeta, tudi Ani Grigorjevni bi to koristilo; «več kakor vse to, pa bi mi koristil brez dvoma zrak domovine» — je pristavil.

Ta leta, ki jih je preživel v tujini, so bila najhujša, kar jih je preživel, dasiravno je imel za seboj muke «Mrtvega doma». Včasih je domotožje tako silno v njem, da piše prijateljem, da se večkrat vprašuje, ali ni bolje v domovini sedeti v ječi, kakor pa tako trpeti v tujini. Tedaj pa se domisli zopet svoje bolezni, spominja se svojih božjastnih napadov, ki so se redno ponavljali, ter pride do sklepa, da ne bi mogel več prenesti ječe baš zaradi svoje bolezni. V ječi pa bi ne mogel nič delati. Kako bi potem dolgove plačal?

Prisiljen je torej ostati v tujini. V Rusijo se ne more vrniti, dokler ne poplača dolgov, sicer bi moral v ječo. Z junaškim naporom sil se je lotil dela, da bi zaslužil denar in se rešil »te preklete tujine«. Toda tudi ta nadčloveški napor mu ni prinesel rešitve. Denar, ki ga je prejemal za svoja dela, ki jih je pisal v stradanju in med strašnimi napadi bolezni, je komaj zadostoval za najnujnejše življenske potrebščine. Poleg tega se mu je v tujini rodil naraščaj. Uboštvo in skrbi so postajale vedno neznosnejše. Vedno je bil v denarnih stiskah, gospodinji je dolgoval za stanovanje, in kar sta imela vrednosti z ženo, vse je romalo v zastavljalnico, dokler ni na mnoga prosilna pisma prejel nov predujm iz Rusije. V času, ko je žena ležala v porodniški postelji, je živel v takšni revščini, da je v svojih pismih obupno prosil denarja; Ana Grigorjevna, da je že deset dni bolna, in on nima niti denarja za zdravnika in zdravila.

S predujmi in z nagrado, ki jo je imel prejeti za obljubljeni povesti, se ni mogel niti preživiti, da bi pa mogel kdaj v Rusijo, ni bilo upanja.

Vse to mu je bilo jasno. Upniki so ga preganjali, božjast ga je pogostoma napadala, kaj mu je ostalo drugega, kakor da išče srečo v igri. Komaj se je nastanil v Dresdenu, že je ustala v njem misel o »velikem dobitku«. Ta misel ga je že deset let preganjala. Enkrat se mu je sreča nasmehnila. To je bilo za časa prvega potovanja v inozemstvo, v Parizu. Tedaj je priigral hkratu 11 tisoč frankov in od tedaj se je vsedlo vanj prepričanje, da ima v igri srečo.

Zdaj, v tej največji stiski, se je zopet spomnil »velikega dobitka« in neprestano je sanjal samo o igri, ki mu edina more pomagati, da plača dolgove in se vrne v Rusijo.

Feodor Mihajlovič je živel šele mesec dni v Dresdenu, ko ga je prvič napadel igralni demon. Svojo mlado ženo je pustil v Dresdenu in odpotoval v Homburg, da priigra »veliki znesek«. Ta pot je začetek novega strašnega trpljenja igralca Dostojevskega. V svojih spominih piše Ana Grigorjevna o začetku te pisateljeve križeve poti. »Dva meseca po poroki, 14. aprila sva se odpeljala v inozemstvo ter se nastanila v Dresdenu. Od tu je Feodor Mihajlovič odpotoval v Homburg, kjer je takrat ruleta delala. Jaz sem pa ostala v Dresdenu pod pokroviteljstvom naše gospodinje.»

Iz Homburga je šel v Baden-Badēn, potem v Wiesbaden, Saxon-les-Bains. Tako je begal od igralnice do igralnice s svojo fiksno idejo, da mora priigrati veliko usoto; njegovo življenje je polno duševnih muk, zakaj neprestano je izgubljal. Uro, prstan in celo vse, kar je imela Ana Grigorjevna, vse je romalo v zastavljalnico. Kar je denarja prejel, vse je žrtvoval igri. Ano Grigorjevno, svojo ljubljeno ženo, svojega »angela varuha«, kakor jo imenuje v svojih pismih, je pustil pod varstvom gospodinje, kjer sta stanovala, in to samo, na porodniški postelji, brez vsakih sredstev, on pa je medtem igral. In kakor junaku romana »Igralec« se je godilo tudi njemu; spočetka je igral samo za to, da bi dobil, polagoma pa je v ognju igre pozabil na vse in igra mu je postala namen. O tem je pisal Majkovu, ko mu razlaga, kaj ga naganja k igri. Spočetka da je bil samo spomin na nekdanji dobitok, ki ga je naganjal k vednim poskusom, dalje so ga v igro silili dolgovi, tožbe, dušni nemir in nemogočnost se vrniti v Rusijo brez denarja. Toda zdaj mu je postala glavna stvar igra sama. Zdaj ne more več živeti, če ne igra. Tako je postala igra v njem nepremagljiva strast. On sam je tisti »igralec«, ki ga opisuje v znani povesti, in iz svojega lastnega doživetja je spoznal tisto posebno čustvo, izvirajoče iz zavesi, da je sam v tujini, daleč od domovine, daleč od prijateljev in znancev, ne da bi vedel, kaj bo jedel, kje spal, tvegajoč zadnji goldinar v igri. In ko je Ana Grigorjevna zopet in zopet zadnje imetje zastavila, da je mogel mož odpotovati v igralnico, je vzel ta denar, da zadnjič poskuša srečo.

(Dalje prih.)

JUGOSLOVENSKE UMETNICE.

5.

KAROLINA BULOVČEVA.

Ko so jeseni minuloga leta zbirali gradivo za razstavo ženskega dela v Beogradu, je bilo med drugim tudi nekaj slik kiparskih del Karoline Bulovčeve. Ženstvo, ki se je sestajalo radi razstave, je začudeno upraševalo: »Kaj res, da imamo tudi kiparko?« In res, Karolina Bulovčeva je veliki večini našega ženstva popolnoma neznana. Kiparka Karolina Bulovčeva je umetnica z vsemi lastnostmi slovenskega umetnika: z nadarjenostjo, dobro voljo, nado v uspeh in — revščino.

Ce greš v Ljubljani po Dunajski cesti mimo sv. Krištofa in artiljerijske vojašnice še malo naprej, stoji ob desni strani ceste zapuščeno, nizko poslopje, neka nekdanja tovarna. Tu ima Karolina Bulovčeva svoj ateljè, ki obstoji iz dveh prostorov in kjer prebije mlada umetnica — saj nima niti trideset let — ves ljubi božji dan do poznega večera ter snuje in dela.

Karolina Bulovčeva je rojena na Bledu l. 1895. Po dovršenih učiteljskih študijah je učiteljevala nekaj časa v Mekinah. Toda dolgo ni mogla vstrajati, kajti srce in prirojeni dar za umetnost sta hrepenela le po večno lepi Muzi. S kiparstvom se je bavila umetnica, še ko je bila na učiteljsku ter že tedaj prosila svojega strica — varuha, naj jo pošlje v kiparsko šolo v Prago. Stric pa ni hotel o tem slišati posebno zato, ker je takrat z vso silo divjala svetovna vojna. Ko je pa Bulovčeva postala samostojna in se je polegel vojni vihar, je dala Mekinam in šoli slovo ter se odpeljala v Prago. Tam je študirala štiri leta pri profesorju Itwerza ter se leta 1922. vrnila v domovino.

V Pragi je napravila jako originalen nagrobni spomenik v reljefu in sicer: Klic k vstajenju. V njenem ateljeju smo videle poleg raznih študij dekliško glavo »Silvo« ter otroško glavico, katero je kupilo ljubljansko mesto. Videle smo nadalje v reljefu Kristusa, ki pade pod križem, ter začeto delo v kamenu, prizor iz Dantejevega Pekla.

Karolina Bulovčeva ima svojo posebno tehniko, ki obstoja v nekem valovenju po vsem umotvoru. Nekaterim ta njena originalna tehnika ne ugaja, drugim zopet prija.

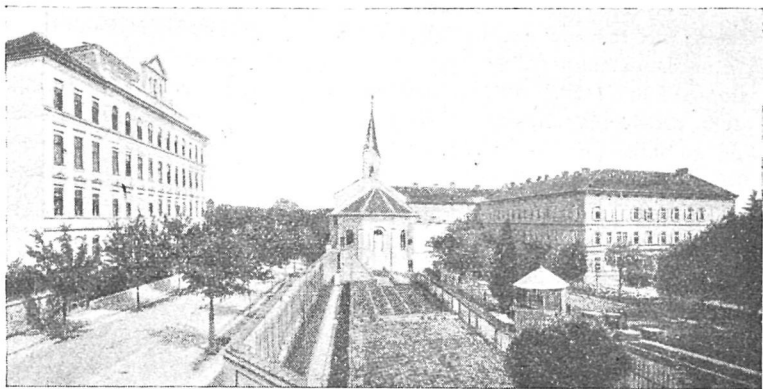
Karolina Bulovčeva ima poleg velike nadarjenosti veliko veselja do dela, žal, da nima sredstev, da bi si preskrbela potrebni material.

Slovenskim mecenom in mecenkam ter ljubiteljem slovenske umetnosti toplo priporočamo našo edino slovensko kiparko. Naj bi dobila naročila in potrebna sredstva, da bi razvila vse svoje umetniške zmožnosti v ponos nam Slovenkam.

Marica Barlolova.

Naši ženski zavodi.

Zavod šolskih sester v Mariboru. (S.)

Prvi, kateremu gre zasluža za pričetek Zavoda šolskih sester v Mariboru, je naš velezaslužni veliki slovenski mož, Anton Martin Slomšek. Ko je l. 1859. prestavil sedež lavantinske škofije iz št. Andraža v Maribor, je začel takoj misliti na vzgojo zapuščene mladine, zlasti ženske. Na njegovo pobudo se je najprej ustanovilo v Mariboru Dobrodelno društvo gospá, ki je otvorilo šolo za šivanje in pletenje za zapuščene deklice, pozneje pa malo sirotišnico l. 1861. Ko je l. 1862. romal A. M. Slomšek v Rim k papežu Piju IX. ter med drugim prosil sv. blagoslova za Dobrodelno društvo gospá, ga je cerkveni poglavar vprašal, ali ima v lavantinski škofiji religiozen zavod za vzgojo mladine. Izrazil je nato željo, da se ustanove zavodi s krščansko vzgojo. Slomšek sam ni mogel delovati dalje za ustanovitev takega zavoda. Par mesecev zatem, ko je dospel iz večnega mesta, ga je pobrala nemila smrt. Njegovo poslednjo voljo pa je izvršil kanonik Fr. Kosar, ki je pri Slomškovem nasledniku škofu Jak. Maks. Stepišniku posredoval, da je poklical šolske sestre iz Algersdorfa pri Gradcu, da naj bi prevzele vodstvo male sirotišnice ter šolo za šivanje in druga ženska ročna dela. 15. oktobra 1864. so prišle iz Algersdorfa tri šolske sestre ter prevzele imenovani zavod, ki so ga dotlej vodile svetne gospodične, a gmotno ga je oskrbovalo Dobrodelno društvo gospá v Mariboru. Istega leta so došle šolske sestre ter začele tudi s šolskim poukom. Začele so z najmanjšimi. L. 1865. so se šolske sestre naselile v prostornejšem poslopju v Strossmayerjevi ulici št. 15, ki tvori temelj sedanjemu velikemu zavodu. Šola se je razširila v dvorazrednico, radi prevelikega števila učenk tekom let v šestrazrednico. Razen sirot, za katere je vsaj deloma gmotno skrbelo Dobrodelno društvo gospá, je zavod vzdrževal tudi plačujoče gojenke. Internat se je polagoma širil. Novodošle sestre so bile tedaj še odvisne od samostana v Algersdorfu, odkoder so došle na prošnjo lavantinskega škofa. Po njegovem posredovanju so se l. 1869 ločile od Algersdorfa in ustanovile samostojno materino redovno hišo in to z dovoljenjem cerkvenih kakor tudi političnih oblasti. Z neumornim trudom in neštetiimi žrtvami so prve delavke postavile močan in trden temelj kongregaciji, ki ima danes svoje kolonije ne samo v Jugoslaviji temveč tudi v Afriki in Ameriki.

Mala naselbina se je sčasom postavila na lastne noge. Pri tem so ji bili prav dobrodošli mili darovi usmiljenih src, pri katerih so sestre potrskale za pomoč. Danes imajo šolske sestre v Mariboru prostorno lično cerkev in dve veliki stavbi. Prvotno poslopje so znatno povečale v letih 1890.—96. Otvorile so zasebno žensko učiteljišče, ki je l. 1896. dobilo pravico javnosti. Poudariti je treba, da je bil v zavodu še za časa Avstrije slo-

venski jezik v čislu, kljub marsikatérim neprijetnostim, bodisi od strani političnih oblasti, kakor tudi od strani nemško navdahnjenega ljudstva. V Zavodu je bil ves čas slovenski jezik za Slovenke obligaten. Sestre so se upale že v Avstriji imeti slovenski otroški vrtec in štiri razrede ljudske šole. To je bila edina slovenska šola v Mariboru že dolga leta pred postankom Jugoslavije. L. 1908. je bilo dovršeno novo šolsko trinadstropno poslopje, kjer je zdaj osnovna in meščanska šola in štirje letniki učiteljska. Stavba je zelo prostorna, moderno zidana, dobro opremljena in je po izjavi šolskih strokovnjakov najboljši privatni zavod v Jugoslaviji.

Leta 1913. je zavod otvoril meščansko šolo.

V zavodu je od l. 1919. kmetijsko gospodinjna šola za odrasla dekleta. Lansko leto je priredila razstavo gospodinskih in kuhinjskih izdelkov.

Zavod pa se ni samo večal in rasel zase na prvotnem mestu. Že zgodaj je ljudstvo uvidelo, koliko koristi prinašajo mladini slični zavodi. Zato si jih je tudi v marsikaterem kraju pozelelo. Mala naselbina je dobila tekom let mnogo novih podružnic.

Leta 1871. je Družba južne železnice izročila sestram zavetišče za deco delavske kolonije pri Sv. Jožefu v Magdalenskem predmestju. To je bila prva vejica kongregacije, ki se je pozneje razvila v košato drevo.

Leta 1878. so sestre prevzele slovensko ljudsko okoliško šolo v Celju, kjer imajo tudi internat.

Leta 1883. je bila ustanovljena podružnica v Repnjah na Gorenjskem, kjer imajo sestre štirirazredno osnovno šolo, mali internat in kmetijsko-gospodinjno šolo.

Leta 1884. so prevzele sestre deško sirotišče v Marijanišču v Ljubljani, kjer poučujejo na petrazredni osnovni šoli dečke sirote. V Marijanišču vodijo sestre tudi kmetijsko-gospodinjno šolo, oskrbujejo dijaški konvikt in menzo za vseučilišnike.

Leta 1890. so poklicali sestre v St. Pavel na Koroškem, da vodijo gospodinjstvo v dijaškem konviktu pri benediktincih.

Družba sv. Cirila in Metoda je pozvala šolske sestre l. 1896. na svojo Narodno šolo v Št. Rupert pri Velikovcu, l. 1908. pa v Št. Jakob v Rožni dolini, kjer so imele sestre ves čas do prevrata štirirazredno ljudsko šolo in gospodinjno šolo. Zdaj jim Nemci ne dovolje slovenske šole. Obstanek tam je vsaj za zdaj negotov.

Leta 1899. so prišle šolske sestre celo v Mostar v Hercegovini, kjer imajo dobro urejeno sirotišnico, vodijo gospodinjstvo v dijaškem konviktu. V Bjelom polju pri Mostaru imajo lepo posestvo, sirotišnico in ljudsko šolo, v Nevesinjah pa otroški vrtec in ročna dela.

Leta 1905. so šolske sestre prevzele podružnice v Splitu, kjer imajo krasno, veliko poslopje. V njem je gospodinjna šola. Tam je tudi novicijat in središče za hrvatsko provincijo. K tej spadajo podružnice v Imotskem, Sinju, Dubrovniku, na Korčuli in na Grudi. Na imenovanih krajih se pečajo sestre z vzgojo in oskrbo sirot ali pa z gospodinjno šolo.

Leta 1909. so bile pozvane v Aleksandrijo v Egiptu, kjer še vedno oskrbujejo azil za slovenske služkinje, ki prihajajo v Aleksandrijo iz slovenskih pokrajin, največ iz Primorskega. Do izbruha svetovne vojne so imele tudi privatno ljudsko šolo.

Leta 1909. se je kongregacija razširila celo v kraje preko Oceana. Najprej so se nastanile v Kansas City, kjer imajo zdaj 3 podružnice. V Chicagu je središče za ameriško provinco, ki šteje 9 podružnic. Povsod imajo osemrazrednice, v katerih poučujejo slovensko ali hrvatsko mladino.

Razven v navedenih krajih so sestre nameščene tudi kot bolničarke, tako v drž. zdravilišču v Topolšici, v Škofiji Loki in v Vel. Bečkereku v Banatu. V Št. Vidu nad Ljubljano imajo deško sirotišče, v Tržiču na Gorenjskem otroško zavetišče in dekliški dom.

V teku 60 let se je razvila kongregacija v plodonosno drevo, ki uporablja svoje moči zlasti v vzgojo mladine in v pomoč trpečim bolnikom. 15. oktobra 1924. je mari-

borski zavod slovesno praznoval 60letnico obstoja. V spomin 60letnice obstoja zavoda in v proslavo zlatega jubileja svoje vrhovne predstojnice č. matere Angeline Križaničeve, je samostanska cerkva dobila ob tej priliki nove zvonove, ki jih je morala pogrešati že od svetovne vojne. Č. Mati Angelina vodi že drugičkrat kongregacijo kot vrhovna predstojnica. Kljub visoki starosti — 70 let — se ni ustrašila takega potovanja čez morje. Dne 14. februarja t. l. je odpotovala s petimi sestrami v Ameriko, da tam obišče podružnico šolskih sester.

Porcelan. (Vida.)

Ljubezen do porcelana je vkoreninjena že od njegovega obstoja. Da pa je porcelan tako priljubljen, sledi pač iz ljubkosti njegove oblike in pestrosti barv. Tudi je umetnost, ki je izražena v porcelanu, dostopna vsakemu, lahko je razumljiva, ker je podana v majhni obliki. Koga ne očara izdelba s finimi porcelanskimi izdelki! Že lepi porcelanski krožniki in skodelice nam ugaajo; tembolj pa še nastavki, ki imajo namen krasiti naše stanovanje. Koliko ljubkosti da tak nastavek še tako dolgočasni sobi! S svojimi svežimi barvami vdahne porcelanasti nastavek sobi prijetno spremembo barv, ne da bi pri tem motil naše oko s svojo vsiljivostjo. In kaj je lepšega v sobi od steklene omarice, ki hrani diskretno zaprte in vendar izpostavljene porcelanske zaklade. Taka steklena omarica je bila že od 18. stoletja prav poseben ponos rodbine. Moderne sprejemnice kakor tudi jedilnice imajo še danes iste omarice za porcelan. (Št. 2.) Vanje lahko varno zapremo te nežne sobne okraske, sicer pa jih tudi lahko izpostavimo na omare, stojala itd. Lepe slike in nastavki dajo sobi oni prijetni topli izraz, ki nas vabi, da se v njej pomudimo. Ker pa so drugi nastavki, kot n. pr. srebrni ali bronasti silno dragi, nam ostane še vendar umetniški nastavek — porcelan, ki je vsled svoje tovarniške tehnike razmeroma poceni.

Finu porcelan, ki ga danes tako občudujemo in ljubimo, je zadnji člen keramike, ki sega v prazgodovinsko dobo. Naše prazgodovinske posode so iz žgane gline, takozvane terakote. Polagoma so skušali dati žgani glini večjo trdnost in izumili so glazuro. To je bila podlaga poznejši fajansi. Fajansa je toraj mehko žgana glina, oblita z glazuro. Glazura je že poznal stari orijent, Perzija, Egipt itd., svoj višek pa je dosegla v Turčiji. Glazura staroturških keramik se odlikuje po slikovitosti barv, ki jih nikjer drugod ni bilo moč doseči.

Glazura fajanse ima svinčeno ali cinasto primes. Svinčena glazura je prozorna, slika se nahaja pod glazuro. Izumil jo je stari orijent. Cinasta glazura pa se je razvila v 15. stoletju v Italiji, ki je spoznala umetnost keramike potom Arabcev. Cinasta glazura je neprozorna. Imenujemo je pravo fajanso. Pravo fajanso si moramo razlagati takole: Posoda se prevleče s cinasto glazuro, ki se hitro posuši. Nato se posoda poslika in potem žge v posebnih pečeh. Glazura se spoji z barvami in barve zadobe njen blesk. Toda le malo barv je, ki se lahko na ta način rabijo. To so le gotove variacije belega, zelenega, rumenega, vijoličastega, rujavega in modrega. Po teh barvah tudi spoznamo pravo fajanso. K pravim fajansom spadajo predvsem staroitalijanske. Imenovali so jih majolike. Italijanske majolike iz 15. in 16. stoletja so velike umetniške vrednosti. Njih glavni cilj je slika. Najkrasnejše majolike so bile izdelane v Urbinu, Gubbiju, Faenzi in Benetkah. (Št. 1.) Ker je Faenza največ svojih izdelkov pošiljala v Francijo, so Francozi začeli imenovati izdelke teh vrst fajanso, kot jo nazivljemo še danes. Slike teh majolik nam predstavljajo zgodovinske in svetopisemske prizore, doprsne slike žen, plapolajoče trake in izreke, orijentalno stilizirane rože, lično zvite vejice in cvetice v ornamentu. Poleg tega imajo liste, rože ali kipe v reliefu. Posebnost teh majolik je toplina barv in prekrasna glazura. Italijanske majolike so že precej pošle in so le še v zbirkah učenjakov ali pa bogatih privatnikov.

Iz Italije se je širila umetnost fajanse najprej v sosednjo Francijo. Tudi francoske fajanse so visoko cenjene. Svoj višek so dosegle v 16. in 17. stoletju, predvsem v

Rouenu in Avignonu. Stil franc. fajans je naturalističen, prav živo posnet po naravi. Odlikuje se s svojimi živimi barvami. Potom Francije in Italije je spoznala fajanso Nemčija, ki ima tudi krasne posode in lončene peči v baroku iz 16. in 17. stoletja. Iz islega časa je tudi slavna holandska fajansa, predvsem se odlikuje Delft.

Angleška se je do tedaj le še malo pečala s keramiko. V 18. stoletju pa je znameniti angleški keramik Wedgwood izumil nepravi porcelan. To je žgana lončevina, prevlečena z nekoliko rumenkasto in ne prav gladko porcelansko glazuro. To je bil cenejši izdelek, zato so ga tudi mnogo proizvajali. V to vrsto spadajo nešteti nemški vrči in krozniki. Tudi angleški nepravi porcelan je večinoma proizvajal namizno posodo. Najbolj je priljubljena kot okrasek modra barva. Ta wedgwoodski porcelan in nemške vrče so pozneje mnogo posnemali in ponarejevali, vendar niso nikdar več dosegli onih lepih barv.

Od vse keramike so pač najvišje stare fajanse, bodisi s svinčeno ali cinasto glazuro. Čeravno imajo te fajanse umetniško vrednost in obliko, krasen blesk in barve, je vendar porcelan v splošnem priljubljenejši. Izumil ga je Nemec Böttger leta 1707. Zmešal je slučajno kaolin s steklom in dobil porcelan. Do tistega časa so poznali porcelan le na Kitajskem in Japonskem. Najstarejši je kitajski porcelan. Ta je mehak, medtem ko je evropski trd. Evropski porcelan se slika na glazuro, kitajski porcelan pa ima skoraj vedno prozorno glazuro, pod katero se nahaja slika, torej kot naša fajansa. Zato je tudi kitajski porcelan po slikovitosti mnogo lepši od evropskega. Redki so beli kitajski porcelani, v Evropo je prihajal modri, ki je imel na evropski porcelan največ vpliva. Najlepši kitajski porcelan je v zadnjih letih 17. stoletja. V 18. stoletju doživi Kina svoj rokoko; iz modrega nastane svetlo vijoličasto, iz rdečega rožnato. V tem času se je mnogo porcelana izvažalo v Evropo, kar pa je po Böttgerjevi iznajdbi polagoma prenehalo. Japonski porcelan posnema povsem kineškega.

Do časa, ko je Böttger izumil porcelan, so ga torej uvažali iz Kitajske in Japonske v Evropo. To pa je bilo takrat zelo trudapolno in radi tega je bil porcelan tudi silno drag. Nabavile so si ga lahko le vladarske hiše in največji bogataši. S kolikim veseljem je torej pozdravila Evropa to iznajdbo! Prvo tovarno za porcelan so ustanovili v Meissnu na Nemškem člani vladarskih hiš. Porcelanski izdelki, za katere so toliko zavidali Kitajce in Japonce, so sedaj izšli iz evropske tovarne. Toda tovarna je strogo skrivala tajnost izdelovanja. Vsak delavec je moral svečano priseči, da bo molčal o tajnosti do smrti. Vsak mesec so morali obnoviti to prisego. Kraljevi odlok je naznanjal, da zadene vsakega, ki izda to tajnost, dosmrtna ječa. Vkljub temu je bila tajna kmalu izdana.

Št. 1. Faenza, vaza iz majolike.

Št. 2. Moderna steklena omarica.

Meissnerjev porcelan te začetne dobe se odlikuje po krasnih slikah in močnih barvah. Najvišjo slavo je užival od l. 1720—1770. Predvsem so imeli za zgled orijentalški porcelan. Večkrat ima zato Meissnerjev porcelan kitajske pokrajine in cvetice. Pozneje pa začenjajo nemški narodni motivi. (Porcelan te najlepše dobe nosi kot znamko dva prekrížana meča). V tem času so začeli izdelovati tudi porcelanske kipe. V začetku so se lotili kipov, ki so predstavljali ljudi in živali v naravni velikosti, predvsem kipar Kaendler. Kmalu pa je spoznal, da to ni v naravi porcelana, zato se je lotil namiznega porcelana, ki je tako umetniško oblikovan in poslikan izšel iz Meissnerjeve tovarne. Tudi je Kaendler zamislil one ljubke porcelanske kipe, ki predstavljajo večinoma ljubzenske prizore. Posebno lepo se blešči njih črna in rdeča barva. Prvotni namen teh kipov je bil, da krase za obed pogrnjeno mizo. V tej dobi se je razvil rokoko. Meissnerjev porcelan je bil tedaj silno priljubljen, ker je povsem odgovarjal duhu časa. Nato začne doba brezbarvnih biskvitnih nastavkov. Biskvit je dvakrat žgani porcelan brez glazure. Poleg meissenskega je zelo slaven berlinski porcelan, posebno kar se tiče cvetličnih predlog. (Najlepši berlinski porcelan rosi kot znamko debelo, enkrat lomljeno žezlo). Kmalu si je tudi Dunaj pridobil veliko kupovalcev. Ti nastavki so bili še bolj ljubki kot meissenski. Posebno efektna je starodunajska namizna posoda. (Dunajski porcelan nosi kot znamko panj).

Meissnerjev porcelan.

Nemčija in druge države so plačevale velikanske vsote onim, ki so izdajali skrivnost izdelovanja porcelana. Po vseh državah je nastalo po mestih in vaseh mnogo tovarn za porcelan, ustanavljali so jih večinoma člani vladarskih hiš ali mogočni bogataši. Vse države so teknovale med seboj. Posebno slavo si je kmalu pridobila Francija. Predvsem so se odlikovali izdelki iz Pariza in Sèvresa, ki sta si ohranila svojo slavo in pervenstvo. Lepi so tudi nizozemski in danski porcelani te dobe, (posebno Kopenhagen).

Iz Nemčije se je preneslo izdelovanje porcelana tudi na Češko. Okrog leta 1780. so se začele ustanavljati tovarne v različnih mestih in vaseh. V kratkem si je Češka pridobila veliko slavo. Izdelovala je najfinejšo vrsto evropskega porcelana. Nekatere izmed tovarn obstoje od tedaj do danes, tako n. pr. Pirkenhammer pri Karlovih varih. Tudi danes slovi češki porcelan kot najlinejši, posebno namizni porcelan. Na Češkem in tudi Slovaškem se je silno razširilo izdelovanje porcelana po vaseh. Izdelovali so nepravi porcelan večinoma za vsakdanjo rabo, poslikan s krasnimi lastnimi narodnimi motivi. Ta porcelan so tudi okusno razstavili kot okrasek po kuhinji. Zato še danes nahajamo v čeških in slovaških vaseh vse polno porcelana v kuhinjah, kar je največji ponos gospodinje.

Danes je zelo razširjeno nabiranje starega porcelana. Nabiralec pa se mora predvsem seznaniti z dotičnimi znamkami, ki jih je seveda ogromno število. Te znamke nam

povedo kraj in starost porcelana. Mnogokrat se tudi ne moremo popolnoma prepričati o istinitosti, ker so ravno porcelan od nekdanj radi ponarejevali. Radi tega je potrebno poznavanje ornamentalnih linij posameznih slogov; skoraj največ pa odloča pri tem osebni okus, posebno kar se tiče slike. Poleg lepega starega porcelana nahajamo namreč tudi dosti neokusnega. Nabiranje starega porcelana nam nudi mnogo užitka. Tu dobimo lepe oblike in ljubke slike. Danes je to nabiranje že zelo drago, ker je star porcelan večinoma v rokah nabiralcev. Še pred nekaj leti se je lahko z malim denarjem napolnila steklena omarica s starim porcelanom; danes bi bilo treba v ta namen veliko vsoto denarja. Moderna industrija nam v tej zadregi pomaga. V izložbah vidimo krasno posnete vse stare keramske izdelke od egiptovskih terakot, elegantnih grških vaz, italijanskih renesančnih majolik, baročnih fajans do najfinejših porcelanov. Vse to kot nalašč pripravljeno, da nam napolni stekleno omarico ali sploh okraši stanovanje. Prvenstvo teh izdelkov nosi pač Francija. Kar se pa tiče namiznega porcelana, je pač najbolj cenjen češki porcelan. Tudi tega dobimo sedaj v vseh stilih. To je pač največji ponos izobražene gospodinje, da zamore povablencem postreči na finem inokusnem porcelanu.

V predvojni dobi je doživljal porcelan žalostne čase. Odvzeli so mu njegove sveže barve in prihajal je iz tovarne trdih oblik in medlih barv, ki nikakor niso lastne porcelanu. Zato je stopil tudi takrat nekoliko v ozadje. Današnja moderna industrija pa ima zopet za zgled umetniški stari porcelan; zato zopet vidimo v porcelanu ona nežnost in lesketajoče se barve, ki nas tako očarajo.

Osnovni nauki o kozmetiki. (Dr. France Debevec.)

Z imenom «kozmetika» označujemo posebno polje one medicinske stroke, ki se imenuje dermatologija ali nauk o kožnih boleznih. Terapevtične naloge kozmetike — za te se čitateljice «Ž. sv.» predvsem zanimajo — so sledeče: odstranjevati vse nevšečne tvorbe kože, zlasti lica, ki kazijo prikupno zunanost človeka, ter zabranjevati vse vzroke in povode, ki vodijo do nepravilnega delovanja kože kot organa, ali vsaj vplivati, da posledice neprimerne fizično-kemijskega življenja kože ne sežejo preko mej, ki jih dopušča okus okolice ter občutljivost posameznika. Končno nam kozmetika daje še direktive za nego in čuvanje zdrave kože.

O ustroju in delovanju kože tudi izobraženec nima dovolj širokega znanja. Zato naj v glavnih potezah opišem te stvari.

Naša koža je organ, ki vrši več različnih nalog. Ona predvsem ščiti telo pred škodljivimi vplivi okolice: mehanskimi (udarci, sunki, padci itd.; koža s svojim podkožnim salom tvori nekakšno mehko, elastično blazino, ki čuva važne telesne dele pod sabo pred jakim pritiskom); kemičnimi (za mnoge kemikalije je koža nepropustna, v mnogih drugih slučajih pa se kemijske poškodbe omeje le na trpežno kožo); toplotnimi (zlasti podkožno salo ovira prenašanje toplote v temperaturi, poleg tega se pravočasno skrčijo in razširjajo kožne žile in tako vodljivost toplote zmanjšajo ali povečajo); svetlobnimi (potom kemijske zaščite, ki vodi do pigmentiranja kože; zamorci so zato črni).

Koža nadalje zabranjuje vstop bacilom in drugim živim škodljivcem našega organizma. Šele, če se z rano odpro vrata v notranjost telesa, pride z okužitvijo do vnetja z vsemi nadaljnjimi posledicami.

Koža uravnava toploto telesa s tem, da njene žleze znojnice jače izločujejo znoj, pri čemer se troši odvečna toplota, nadalje s tem, da se z razširjanjem mnogobrojnih kožnih žilic poveča vodljivost toplote v obeh smereh.

V koži imajo svoj dom živčna telesa, ki potom živčnih niti posredujejo možganom občutek tipa in tlaka, gorkote in mraza, bolečine, srbenja in ščeta.

Končno daje koža našemu telesu fino obliko, ker s svojo elastičnostjo ter izpolnjevanjem telesnih vdolbin vstvarja stalne ovalne konture, ne da bi pri tem trpela svoboda kretanja in gestikuliranja.

Iz vsega tega jasno vidimo, da bodo patološke (bolezenske) spremembe v in na koži zelo različne, vsled tega bodo tudi terapijske naloge kozmetike prav raznovrstne. Te terapijske naloge bodo odrejene za vsako poglavje kožnih sprememb posebej, zato bom nadaljnjo temo razporedil po sledečih poglavjih:

1. Neprimerno izločanje lojnic in znojnic. 2. Nepotrebne tvorbe kože (bradavice, žuljavost itd.). 3. Spremembe, ki se tičejo kožnih žil. 4. Spremembe, ki se tičejo las. 5. Razni drugi pojavi kože. 6. Splošna navodila glede nege kože.

Preidemo torej k prvemu poglavju: neprimerno izločanje (sekrecija) lojnic in znojnic.

Vsepovsod po koži se nahajajo žleze lojnice in znojnice. Prve izločajo v majhnih količinah maščobo, da ostaja kožna površina lepo voljna in gladka. V delovanju teh žlez pa nastopijo lahko spremembe, namreč izloča se ali preveč maščobe ali premalo. Kakšna postane potem koža? Če se premočno lojenje vrši v bolj tekočem, oljnatem stanju, so lica (kjer so ti bolezenski pojavi najčešči), kakor z oljem namazana, svetla, mastna. Lasje so prepojeni z maščobo in sprijeti. Če pa se ta nadprodukcija lojnih snovi vrši v bolj suhi, čvrsti formi (to se dogaja predvsem na glavi!), je boja kože tam, kjer ta ni pokrita z lasmi, bolj rumenkasta, pokrita z luskinami in grudicami masti in roževine. Takšne luske se vidijo zlasti med lasmi.

Vsled teh procesov na glavi lasje izpadajo in že v srednji starosti se polagoma napravi na temenih — pleša.

Premočno izločanje mastnih snovi povzroča nadalje nastajanje črvičkov (komedonov, Mitesser), ki se na zunaj javljajo kot črne pikice v koži lica in drugod. Ti »črvički« seveda niso nikakšne živalice in nastanejo na ta način, da se v izvodni cevi premočno izločujočih lojnic nagrmadijo mase tolšč in roževin. Kakoršno je pač kvantitativno razmerje teh dveh sestavin, so enkrat komedoni ali čvrsti rumenkasti zamaški ali pa belkasti, voljnější snov.

Tako spremenjene lojnice z okolico se rade vnamejo in tvorijo potem male rudečkaste gričke, ki se ognoje v sredini.

Kaj je povod vsem tem spremembam v izločanju? Povodi so nam le deloma znani. Treba jih je iskati v motnjah probavnega kanala, v chlorozi (vrsta slabokrvnosti), v motečih pojavih spolnih organov, v rabi nekaterih zdravil itd.

Zdravljenje tega stanja? Je zelo mnogovrstno in se ravna po vzrokih in povodih omenjenih bolezenskih sprememb. Poleg tega moremo istočasno vplivati neposredno na bolno kožo samo, torej lokalno in sicer na sledeče načine:

A) Kožo primerno negujemo. Pacienti(-tke) naj se umivajo z močno toplo vodo in milom. Lice tudi lahko zdrgnejo (frotirajo) s flanelo ali sličnim blagom. Na ta način se nabrani sloji masti sproti odstranjujejo in ne pride do hujših posledic.

Škrobní prah (puder) in šminke pri tej bolezni niso dovoljeni, ker bi stanje le poslabšali.

B) Črvičke in vnete lojnice odstranjujemo mehanskim potom ali vplivamo nanje z zdravili. Mehansko se odstranjujejo tako-le:

Pacienti lahko uporabljajo v svrhu omeščanja lojnih snovi poseben aparat, termostat za kožo. Navodila za pravilno rabo tega aparata dobe pri zdravniku za kožne bolezni. Na ta način potom toplotnih vplivov zrahljane mastne mase se nato iztisnejo s pomočjo prstov, najbolje ovitih s čistim robcem. Za čvršče vložene komedone uporablja zdravnik posebne kovinske iztiskalce ali podobno orodje. Prav slično se izpraznjujejo tudi vnete lojnice, najbolje potem, ko so bili tvoriči otvorjeni z malim dvoreznim nožičkom.

Terapija z zdravili. Glede umivanja smo že čuli malo poprej. Posebno važnost je treba polagati na vrsto mila. Uporabljati se sme: žveplasto, žveplasto milo s salicilom, thiolno, thigenolno milo, tekoči milni špirit in druge vrste.

Z dobrimi uspehi se nadalje predpisujejo razne vrste kombiniranih tekočin, mazil, past raznih jakosti in doziranja.

Za uporne slučaje se dajejo tudi posebne injekcije, uporabljajo Röntgenovi-žarki in kremenova luč. —

Lojnice pa lahko tudi preslabo in premalo izločujejo. Posledice? Koža je na bolnih mestih suha, se lušči; pojavi se srbenje ali žgoči občutki. Uporaba mila in raznih špirituoznih vod na teh bolnih delih kože stanje le poslabša, ker se pri tem rastopi še ono malo neobhodno potrebne maščobe.

Zdravljenje? Za krajši čas naj se milo in voda v svrhu umivanja opuste, a bolna mesta naj se za ta čas očistijo in obrišejo z vato, namočeno v olju. Preko noči pa se obolela koža namaže z indiferentnim mazilom, na pr. lanolinom. Po zbolšanju naj se pacienti umivajo s kuhano mlačno vodo, a vanjo naj denejo žlico glicerina ali malo boraksa. Uporaba preveč dražljivih vrst mila (na pr. močno parfumiranih) ni dovoljena; tudi sicer naj se tako bolna koža čuva pred različnimi vnanjimi vplivi. —

V poglavje napačnega delovanja lojnic spadajo še tvorbe malih, jasno omejenih, belkasto-rumenih, škrobu sličnih zrn. Nastajajo posebno blizu oči na ta način, da se roženi sloji posameznih delov lojnic čisto po nepotrebnem premočno razvijejo. Odstranjujejo se ta milium-zrnca s postrganjem z nožičkom, nakar z že omenjenim iztiskalnim rožene mase iztisnemo. Tudi pasta za olupljene je uporabna.

Naj govorimo sedaj o spremembah v delovanju žlez znojnic. Tudi te lahko izločujejo ali preveč ali premalo znoja. Takšne motnje v sekreciji se pojavijo ali po vsem telesu ali pa samo na nekih mestih naše kože, v tem slučaju največkrat na nogah (stopalih), v pazduhah, rokah in obrazu. Splošno prejako potenje povzročajo notranje bolezni, n. pr. jetika, dočim preslabo izločanje znoja spremlja n. pr. sladkorno bolezen.

Najčeseje trpe na tej bolezni silnega potenja noge. Stvarja se neprijeten duh, pot razjeda kožo, ki potem rada razpoka, zlasti med prsti, kjer je kožica najbolj nežna.

Kako naj zdravimo to zoperno bolezen? Zoperni vonj najbolje odstranjujemo s transpiralnim pudrom, ki ga natresamo na bolna mesta. Noge je treba dva- ali večkrat na dan umiti z mlačno vodo, jih nato obrisati in zdrgniti s francoskim žganjem ali pa napol z vodo pomešanim jesihom.

Da koža ne poka, se namaže s salicilnim mazilom ali potrese s salicilnim pudrom. Med prste pa vložimo kosmiče vate, potresene s salicilnim pudrom.

V težjih slučajih je zdravljenje mnogo bolj učeno in komplicirano ter je treba vprašati za svet zdravnika.

Vselej pa naj bo obuvalo komodno, ne pretesno; nogavice je koristno potresti s transpiralnim pudrom. .

Močno potenje v pazduhah se zdravi z umivanjem teh delov z milno vodo, razredčenim jesihom ali nekaterimi drugimi tekočinami. Dobro je nadalje, pazduhe napudrati z navadnim ali salicilnim pudrom oziroma vložiti vanje tako prirejeno vato. Drugi vložki so nepotrebni.

Tudi roke rade trpe na premočnem znojenju. Postanejo potem mrzle, mokre, lepljive. Treba jih namazati s posebnim mazilom.

Na podobne načine zdravimo vse ostale vrste lokalnega prepotenja. — V novejšem času to bolezen prav uspešno zdravimo z Röntgenovimi-žarki. (Dalje prih.)

IZVESTJA

NAŠE DELO

Občni zbor ženskega dobrodelnega udruženja. Zborovanje se je vršilo ob obilni udeležbi članic. Zbor je otvorila predsednica, katere je po pozdravu zborovalkam na kratko orisala delovanje Udruženja v preteklem letu v vseh panogah njegovega delovanja. Poudarjala je zasluge vseh delavk v odboru in izven njega, ki so tekom leta s toliko vnemo sodelovale, ter se jim zahvalila za požrtvovalni trud. S toplo zahvalo je omenila vse sotrudnice in sotrudnike «ženskega sveta» (lista in priloge), ter jih prosila, naj ostanejo listu še nadalje zvesti, da mu pripomorejo do čim večjega uspeha in razmaha.

V minulem letu je smrt ugrabila delavno odborico Karlo Ponikvarjevo, katere spomin je društvo počastilo pri pogrebu in v listu, ter njeno hčerko Olgo, marljivo učiteljico v društvenih tečajih. Umrle so tudi nekatere druge članice in naročnice, za katerimi žalujeta društvo in list.

Iz tajniškega poročila posnemamo sledeče:

V smislu društvenega programa je bilo tudi v preteklem letu delo ž. D. U. razdeljeno v tri področja, številni odbor pa se je ločil v tri odseke: dobrodelni, prosvetni in odsek za ročna dela.

Dobrodelni odsek je osredotočil vse svoje delovanje v prid siromašni deci. Udruženje je prevzelo o Božiču obdarovanje vseh otroških vrtcev šolskega društva v mestu in okolici — razen škedenjskega vrtca, kjer je to prevzela škedenjska podružnica šol. dr. sama. Obdarovanih je bilo z obleko (nekateri tudi s čevlji) vsega skupaj 432 otrok. Učiteljice po vrtcih so zbrale v to svrhu same skupno L 1225.60, Udruženje je določilo L 2685.35. Izven božičnega obdarovanja je Udruženje razdelilo še 20 otrokom blago za obleke. — O priliki svetega obhajila je bilo podeljenih 16 belih oblek otrokom na šoli pri Sv. Jakobu.

V področju Udruženja se je priredilo v Barkovljah obdarovanje vse šolske dece slovenske šole. Delile so se jim obleke, nogavice, šolske knjige, sadje in najmlajšim nekaj igračk. Stroški so se krili deloma iz volila blažopokojne ge. Marice Švageljeve (200 L), deloma iz darov, nabranih med domačini.

Glavno mesto v delovanju dobrodelnega odseka zavzema tudi v preteklem letu počitniška akcija za siromašno mestno deco. Ni se izvršila v tako veliki meri kakor prvo leto, in to iz raznih vzrokov, med katerimi je gotovo najvažnejši ta, da se nekateri otroci prvo leto niso vedli tako, kakor bi se bili morali, in so marsikje

pustili slabe spomine za seboj. Vendar je bilo lepo število takih, ki so jih gostitelji vzljubili in povabili tudi za prihodnje leto. Tako je zamoglo Udruženje tudi pretekle počitnice poslati na deželo preko 200 otrok, kar je še vedno zelo razveseljivo število. Če druga počitniška akcija številno ni uspela tako sijajno kakor prva, je bil pa zato njen materialni uspeh mnogo boljši, ker je bilo slišati le zelo malo pritožb in so se otroci v splošnem mnogo boljše obnašali nego prvo leto. — Tudi v preteklem letu je moralo Udruženje več otrok preskrbeti z obleko in obuvalom, predno jih je poslalo na deželo.

Prosvetni odsek je nadaljeval svoje delo s predavanji in izdajanjem društvenega glasila «Ženski svet». Predavanja žalibog niso bila mnogoštevilna, čemur je glavni vzrok ta, da je odsek med letom izgubil eno najmarljivejših svojih moči, gospo Rozi Ribičičevo, ki je bila primorana se izseliti. Zelo občutna je ta izguba za Udruženje, kajti izgubilo je v gospe Ribičičevi ne le izvrstno delovno moč, ampak tudi vneto bodrilko, polno energije in dobre volje, ki je znala svoje tovarišice vzpodbujati k intenzivnemu delu. Vendar se je odboru posrečilo dobiti dva izvrstna predavatelja: eden je govoril o vzgoji, drugi pa je imel poljudna zdravniška predavanja, za katere so mu bile članice izredno hvaležne. — Kar je prosvetni odsek zamudil s predavanji, katerih je bilo deležno le relativno malo število ženstva, se je trudil popraviti potom tiska, in sicer je Udruženje izdalo brošurico «Pomen materinega zdravja za zarod». Brošurica se prav pridno naroča, kar priča, da je naše ženstvo ne le potrebno, ampak tudi željno pouka. — Glavno delo prosvetnega odseka je brez dvoma absorbiralo društveno glasilo, kajti list se je razširjal z nepričakovano naglico. V letu 1924. se je tiskal v 4000 izvodih in je imel 3617 naročnic, ostale številke so bile razprodane. Zakasnelih naročnic ni bilo mogoče več sprejeti, ker so nekatere številke takoj pošle. — V decembru se je število naročnic tako zelo pomnožilo, da je odbor sklenil tiskati list v 6000 izvodih. Toda že koncem januarja je naklada pošla in se je II. številka tiskala v 6500 izvodih. Izkazalo se je pa že pred tiskanjem III. številke, da je to število premajhno, naklada se je morala zvišati za nadaljnjih 1000 izvodov in ponatisniti se je morala I. in II. številka za 1000, oz. 1500 izvodov. — Samo ob sebi je umevno, da za tako veliko naklado ni mogel več zadoščati prvotni upravnistični aparat, ki že davno ni mogel več zmagovati s toliko naglo naraščajočega dela, in pokazala se je potreba najeti pisarniške prostore in nastavitv stalno pisarniško osebje, kar se je tudi

zgodilo. Udruženje je najelo v to svrhu lepe prostore v ul. Torre bianca št. 39, I. nadstr., kjer se nahaja upravništvo »Ženskega sveta« in tajništvo Udruženja ter se vrše odborove seje.

Tajnica je dalje poročala o požrtvovalnem delu upravitelje v Ljubljani, gospe Mile Prunkove, katere zaslugi, v prvi vrsti, da se je list tudi v inozemstvu tako zelo razširil in udomačil.

Konečno je omenila razveseljivo dejstvo, da iščejo v listu tolažbe in razvedrila mnoge in mnoge naše žene in dekleta, ki so razkropljene po širnem svetu. List ima veliko naročnic v notranjosti Italije, celo v najbolj oddaljenih krajih Sicilije, v Franciji in Nemčiji, v Ameriki in Egiptu, da celo iz — Avstralije je prišlo naročilo. — Poročilo o delovanju prosvetnega odseka je poročevalka zaključila z besedami: »Vsem oddaljenim sestram našim, ki z naročanjem lista iz tujine kažejo ljubezen do svojega rodu in jezika, kažejo zanimanje za naše delo in naše težnje, pošiljamo najtoplejše pozdrave!«

Iz poročila o t e č a j i h z a r o č n a d e l a p o s n e m a m o, da je Udruženje ustanovilo tekom zadnjega leta pet novih tečajev, in sicer: v Barkovljah, Sv. Križu, Klancu, Koprivi in Dekanih, tako da posluje sedaj skupno 10 tečajev. V vseh tečajih je obisk dovoljen. Tečaje obiskujejo dekleta in žene vseh starosti ter se v njih uče krpanja, šivanja, raznovrstnega vezenja ter izdelovanja idrijskih čipk. Nekatere učenke obiskujejo tečaje redno, druge pa po potrebi, ali ko jim dopušča čas. V mestu in okolici poslujejo tečaji nepretrgoma skozi vse leto, le v nekaterih na deželi se pouk prekine v poletnem času radi poljskega dela. Po tečajih poučujejo plačane strokovne učiteljice, katerim brezplačno pomagajo šol. učiteljice in odbornice. Po možnosti so se v tečaju vršila tudi večerna predavanja.

Tajnica je poročala podrobneje o vsakem posameznem tečaju, nakar je zaključila svoje poročilo z zahvalo vsem, ki so Udruženju pomagali pri njegovem delu, bodisi z denarnimi prispevki ali s pomočjo pri raznih akcijah v tečajih. Zahvalila se je v imenu odbora Tržaskemu podpornemu in bralnemu društvu za prepustitev sobe za društvene seje, Delavskemu kons. društvu in Čitalnici pri Sv. Jakobu za brezplačno prepustitev dvorane oz. odra za prireditve, listu »Edinost« za objavljane društvenih poročil in vsem, ki so Udruženju na katerekoli način izkazali svoje simpatije in svojo pomoč.

Tajniškemu poročilu sta sledili poročili blagajničarke in upravništva »Ženskega sveta«, poročili sta bili sprejeti brez ugovora in enoglasno odobreni. (Izvlaček priobčimo drugič.)

Sledila je nato volitev odbora, za predsednico je bila zopet enoglasno izvoljena ga. Antonija Slavikova.

Poročilo o zaključku I. tečaja Gospodinjske nad. šole v Lokavcu. V nedeljo, dne 3. maja t. l. se je s primerno slavnostjo zaključil I. tečaj te za naše kmečko žensko prepotrebne ustanove. Ob 10. uri predpoldne so se zbrale gojenke v lepo, z zelenjem in cvetjem okrašeni šolski sobi. Sklepa so se udeležili med drugimi tudi didakt. ravn. Semič, župan Čibej s celokupnim starešinstvom ter domačini.

Iz voditeljevega poročila posnemamo, da so I. tečaj dokončale 53 dekleta; med šolskim letom sta dve gojenki odšli v mesto služiti, ena je umrla. (Ravno ta dan je ležala na mrtvaškem odru. V ganljivih besedah se je voditelj spomnil pokojnice ter povdarjal njeno posebno veselje in pridnost v tečaju.) Tečaj je trajal 6 mesecev. Vseh predavanj v letu je bilo 223, in sicer 38 iz vzgojeslovja, 25 iz splošnega gospodinjstva, 20 iz računstva in knjigovodstva, 32 iz vrtnarstva, 6 iz cvetličarstva, 36 iz slovstva, 24 iz italijanske, 30 iz zdravstva in 12 pevskih vaj.

Gojenke so s posebno vnemo sledile predavanjem, tako da je tečaj vspel nad vse pričakovanje. Vsaka gojenka je naročena na »Ženski svet« in v velikem številu tudi na druge leposlovne revije. Gojenke so med letom nabrale 50 L za božičnico Žen. društva v Gorici in 30 L za sirote ponesrečencev v Volčjdragi.

Navzoči so poročilo sprejeli z vidnim zadovoljstvom.

Župan je pozdravil navzoče in izrekel vod. Paljku zahvalo v imenu občine za ves njegov trud in požrtvovalnost, kajti Gospodinjsko nad. šola je bila ustanovljena izključno na njegovo pobudo in je v njej poučeval sam vse predmete popolnoma brezplačno.

Didakt. ravn. Semič je izrazil posebno zadovoljstvo nad izredno dobro uspelim tečajem in želel, da ne ostane ta šola edina svoje vrste, marveč da se tudi v drugih krajih otvorijo enake.

Gojenke so nato gostom postregle s pecivom in pelinovcem.

D o d a t e k : II. tečaj Gospod. nad. šole v Lokavcu se prične 1. nov. t. l. Poleg drugih predmetov se bode poučevalo tudi krojenje, krpanje, šivanje in kuhanje. Na koncu tečaja prejmejo učenke izpričevala. V II. tečaj se sprejmejo le tiste gojenke, ki z dobrim uspehom dokončajo prvega.

PO ŽENSKEM SVETU.

Nov ženski klub so po zgledu Američank in Angležin ustanovile Parižanke. Ta klub združuje žene, katere imajo svoj poklic; vsak stan ima v klubu zastopnico. Doslej je učlanjenih že 90 poklicnih panog. V programu kluba je sledeče delo: združiti v svrhu medsebojne pomoči vse žene, ki delajo in si služijo kruh in ki se te samostojnosti ne sramujejo, nego so ponosne na to, da se preživljajo same.

Žensko banko imajo tudi že Američanke; sedaj pa čitamo, da so ustanovile lastno banko tudi Kitajke. Finansira in upravlja jo skupina šanghajskih gospa. V kratkem bodo otvorile še drugo banko v Pekingju, kitajski prestolici. Imenovala se bo ženska trgovska banka in hranilnica. Trideset žensk študira na bančni šoli v Pekingju ter se pripravljajo za mesta na svojem denarnem zavodu.

Izpitni za učiteljice na gospodinjstvih šolah. Zadnje dni meseca aprila t. l. so se vršili v Ljubljani na meščansko gospodinjstviško šoli »Mladika« izpitni za učiteljice na gospodinjstvih šolah.

K izpitom so se prijavile tri kandidatke, gđcne. Nada Fabjan, Poldka Jezovšek in Marta Mikl. Vse tri so napravile izpite z dobrim uspehom. — Ker je potreba učiteljic za gospodinjstvene šole čimdalje bolj občutna priporočamo onim, ki imajo zanimanje za ta

neopotrební ženski poklic, da se mu v čim večjem številu posvetijo.

Kako je Katarina postala nevesta, žena in carica? Slavni ruski car Peter Veliki je bil nekoč na domu svojega ljubljence Menčikovega. Ostrmel je, ko je videl, da je hiša njegovega prijatelja vzor reda in čistote. Pa vpraša: »Kako je vendar to, da imaš tako krasno in skrbno urejen dom in tako čisto perilo na sebi?« V odgovor mu Menčikov odpre vrata. Bilo je, kakor da bi se dvignil zastor na odru: car zagleda rdečelično debelušasto, sveže kmetisko dekle, ki z zavilnimi rokavi drži v močnih rokah debelo gobo in drgne pod z vso močjo. Vlada ostrmi, se okrene k prijatelju in reče z nasmehom: »Predstavi me gospe z gobo«. In s tem se je začelo razmerje, ki je dekle dovedlo celo do prestola. Peter se je ž njo poročil in jo povzdignil v carico.

Jugoslovenke za izenačenje dednega prava. Na poziv centrale Narodnega žen. Saveza države S. H. S. se je združilo ženstvo v Sloveniji ter začelo skupno akcijo za enakopravnost jugoslovenske žene v nasledstvenem pravu jugoslov. državlanskega zakonika... Član komisije za izdelavo zakonskega načrta novega jugoslovenskega državlanskega zakonika, vseuč. prof. dr. D. Arandjelović, je v svojem predavanju dne 20. marca t. l. v »Udruženju pravnikov« v Beogradu naglasil, da je v srbskem delu jugoslovenskega naroda jako malo braniteljev načela, da treba v zakonskem nasledstvu izenačiti moške in ženske osebe. Omenjal je dalje, da tudi v srbskem slovstvu o dednem pravu prevladuje mišljenje, da je srbijanski zakonodavec dobro napravil, ko je uvedel v dednem pravu prvenstvo moških nad ženskami. Tako je dejal pred nekaj meseci juridični strokovnjak dr. A. Z a t o se je dvignil glas ženstva v jugoslov. prestolici, v Beogradu, in našel je odmev v Sloveniji. Slovenke so se zavzele predvsem za zapostavljene srbske žene, zavzele so se pa tudi za l a s t n o korist. Saj se je mnogo govorilo in pisalo, da se en in isti državlj. zakon razširi na vso jugosl. državo. Če bi res obveljal ta princip, je m o g o č e, da bi bile v dednem pravu strašno oškodovane Slovenke in Hrvatice. — Ker je po toči zvoniti prepozno — zvone z vso pravico sedaj — morda res malo prezgodaj, — a s tem se izognejo nevarnosti, da zamude pravo priliko. — Dne 17. junija t. l. so priredile združene žene Slovenije v Ljubljani lepo uspeli shod proti morebitnem uveljavljanju §§ 396 in 397 srbskega državlanskega zakona o dednem pravu v vsej državi S. H. S. Na shodu je bilo zastopanih 12 ženskih organizacij brez razlike strank in stanu. Shod je vodila podpredsednica N. Ž. S. ga. Franja Tavčarjeva. Strokoven referat o dednem pravu v Jugoslaviji je podal vseučil. prof. dr. Stanko Lapajne. Govorile so nato zastopnice raznih ženskih organizacij, (C. Krekova, Š. Brezarjeva, M. Komanova in M. Rakovčeva), ki so povdarjale, da dedno pravo ni edina skupna zadeva celokupnega ženstva, marveč da naj slovensko ženstvo enako solidarno nastopa tudi za pravice nezakonskih otrok, za žensko volilno pravico, za svetovni mir, za gojitev treznosti i. dr. Z navdušenjem je bila končno sprejeta sledeča resolucija: »Združeno ženstvo Slovenije, zbrano na shodu dne 17. junija 1925 v Ljubljani, se izjavlja proti m o r e b i t n i krivični nameri, da se glede dednega prava v vsej državi uveljavi paragraf 397 srbskega državlanskega zakonika. Posebej pa odločno zahteva, da je žena vse naše države v dednih pravicah enakopravna možu«. — Ta resolucija se odpošlje na merodajna mesta. — Že teden prej je začelo zbirati slovensko ženstvo po mestih in na deželi podpise za te svoje upravičene zahteve. Osrednja uprava N. Ž. S. priloži vse te podpise prošnji na Narodno skupščino, da se dedno pravo moških in ženskih sorodnikov v zakoniku Jugoslavije docela izenači.

MATERINSTVO

Ko začno otroku zobki rasti, opazi marsi, katere mati neprijetne pojave v zdravstvenem stanju dojenčka. Po večini niso hoteli zdravniki nič slišati o kakem podobnem vplivu rastočega zobovja, nego so rekli: zobje so prirodni pojav, zato začno rasti normalno in ne morejo škodovati malemu organizmu. A skoro nobena mati ni hotela otroku verjeti, ker je na neštetihi slučajih videla, da je dojenček obolel na tej ali oni bolezni, kadar, mu je šel ven nov zobček, in da so dotični bolezenski pojavi prenehali, kakor hitro je imelo dete vse zobke. Tudi jaz sem se kot mati vedno zanimala za take slučaje; ker pri svojem otroku res nisem nikoli opazila, da bi se bil kdaj slabo počutil v tej dobi in takorekoč nisem niti vedela, kdaj mu je zrastel novi zobček, pa sem zato vedno pritrjevala zdravnikovemu mnenju. Pred kratkim sem pa čitala o tem razpravo nekega priznanega zdravnika; ker vem, da sleherni mater zanimajo take stvari, sem napisala te vrste in jih poslala v Ž. sv., ki je postal zadnje čase neobhodno potrebna duševna hrana zlasti nam, ki smo na deželi in nimamo nikogar, da bi nas poučil. Omenjeni zdravnik pravi: Bilo bi jako napačno, če bi podcenjevali pomen razvijajočega se zobovja za življenje in zdravje dojenčkovo. V mnogih slučajih res predno novi zobki čeljust brez znakov kake bolezni. Prodiranje prvih zobkov pa prav gotovo razdraži dojenčkov organizem, predvsem živčevje. Izredno zdrava in odporna telesa ne občutijo te razdraženosti, v vseh drugih pa se pojavijo bolezni, katere sicer hitro minejo, toda jih moramo vendar smatrati samo kot posledico prvih zobkov. O tem nas prepriča dojenček sam, ki oboli vselej, ko dobi nov zobček, toda bolezen se kaže vsakokrat v lažji obliki, dokler popolnoma ne preneha v drugem letu, ko ima dete tudi že kočnike. Z zobovjem pa dobiva otrok tudi pravo slino, ki sili dojenčka k grizenju. Zato vidimo večkrat, kako se v tistih mesecih dojenčki močno slinijo. Včasih ima dete krč v čeljustih, tudi to izvira iz razdraženega živčevja. Otrok je nemiren, slabo spi, temperatura se mu menjava, v lice je rdeč, ima stresljaje v vratnem in tilnikovem mišičju, koža se mu izpušča, dobi drisko itd. Vse to pa preneha, ko dobi vse zobke. Da vsak otrok ne občuti sličnega razdraženja, je pač odvisno od njegove posebne dispozicije. Predvsem ima močne živce, ki ne občutijo takih vplivov. Dojenčku, ki se v tej dobi preveč slini, se večkrat vname ustna sluznica; dete ne more sesati in žvečiti, pa zato hujša. V tem slučaju mu je vsekakor treba ustka previdno čistiti. Ako se hrani s stekleničko, moramo še posebno paziti na snago. Večkrat se morajo ustka izprati s čisto mehko krpico, pomočeno v hladno prevreto vodo ali v lahko boraksovo razto-

pino. Dete naj pije bolj pogosto in uživa precej ohlajeno hrano. P.

HIGIJENA.

Težke noge. Mnogo žensk ima težke noge, da jih komaj privzdigujejo, osobito osebe, ki v službi stoje, in kuharice. Neka stara kuharica mi je svetovala, da je najboljši sredstvo proti temu topla kopel za noge. Kri se s kopanjem in brisanjem spravi v redni obtok in noge so po kopeli takoj lahke. Jaz sem to preizkusila, se sredi dneva sezula in umila noge, pa sem vstala lahkih nog, sveža in gibčna. Če sem ležala eno uro, so bile noge še težke. Tako pa si s kopanjem vedno izvrstno pomagam. Osobito v poletnem času in po izletih me tako kopanje nog čisto poživlji.

Koža na ustnicah je zelo občutljiva in rada razpoka, če ima človek hudo vročino. Namazi kožo z borvazelinom, ki je najboljši sredstvo za razpokane ustnice.

Suha in pusta koža. Bolniki čestokrat ne smejo in ne morejo uživati mastne hrane. Vsled tega in vsled umivanja in potenja izgubi koža maščobo, postane suha in bolnik spominja na mrliča — rumene in puste polti je. Z dlanmi ne čuti pri tipanju. Maži in drgni mu zato ude vsaj trikrat na teden s kakim oljem, ki je brez močnega duha, in bolnik bo dobil po vsem telesu lepo naravno barvo. Seveda ga pred tem masiranjem umij, da bo drgnjenje uspešno in hitro prodrl v kožo. Po potni in umazani koži drgniti sploh ni okusno. Vzemi le čisto, tanko tekoče svetlo olje. Drgni počasi, da bolnika ne izmučiš.

M. Z.

GOSPODINJSTVO

Ne praši pri pometanju! Splošna je tožba po mestih, kak prah dvigajo mestni pometalci, vsak ve povedati, kako nezdravo in nemarno je, če dobi polna usta posušenih pljunkov in obleko pobeljeno, kakor da je prišel iz mlina. Na kmetih ve najbolj zanikerno dekle, da mora ravnati previdno s pepelom, da se ji ne zaprašči vsa kuhinja in hiša, ve, da je treba izteptati in izkrtati cestni prah in blato iz obleke, da je treba omesti prah raz steno — saj o velikih praznikih.

A kadar pometaja večina žensk — bodisi v mestu ali na kmetih, naredijo tak oblak prahu, da ni skoro videti pometalčice iz njega. Ženska ve, da dela prah, zato si zavže marsikatera usta med pometanjem in se ne more dovolj izkrtati po pometanju. Da lega prah na stene, da gre v omare in postelje, na šipe in posodo, da se vleže zopet na tla, nato ne misli. In če misli že, da je prah res hud, potem odpre v najhujši zimi vse navzkriž in se giblje vsa razgreta v prepihu in prahu, kašelj in trganje sta po-

sledica. Pometa se pa lahko, ne da bi letel prah na vse kraje, saj je namen pometanja, da spravimo z drugimi smetmi tudi prah iz hiše. Pri pravilnem in ne vsakdanjem preganjanju praha je treba omesti najprej stene, potem pobrisati pohištvo in šele potem se lepo spravi prah tudi iz tal. Seveda je treba nato pohištvo še enkrat obrisati.

Parketna ali loščena tla je seveda lažje lepo omesti kakor navadna bela. Tudi barvana tla niso tako sitna, ker se kar pobrišejo z mokro cunjjo. Še lepša pa so, ako jih namažeš in drgneš kakor parkete. Pa tudi navadna bela tla se lahko obrišejo vsak dan z mokro cunjjo, potem ne bo prahu na njih; ženska, ki je nerodna, pa praši tudi, kadar pometa parkete z omelom. Skrivnost je v tem, da če suješ prah z metlo navzgor, delaš oblake, če pa povlačiš metlo in zbiraš prah previdno vkup, ne boš oprasila ne sebe ne sobe. Jako se praši, če se pometa vse na en kup in še črez par pragov, namesto da bi se večkrat smeti pobrale.

Pri ometanju sten se bo manj prašilo, ako zaviješ omelo, katerega je treba večkrat in dobro otresti. Bela tla se ne smejo nikdar škropiti pred pometanjem, ker se prime na mokro prah in so tla grdo umazana, metla pa tudi. Jako lepo in brez prahu pometeš, če namočiš in ožmeš cunjjo, oviješ z njo metlo in pometaš tako, da podrsavaš po tleh s plosko metlo, potem jo odviješ in pometeš, kar je še ostalo. Dobro je tudi, če zmoočiš metlo, a moraš jo dobro iztrepsti, večkrat izplahniti in po končanem delu izprati in obesiti, da se posuši. Take metle, ki se moči vsak dan, je pa kmalu konec; metla ali omelo, ki je ovito v mokro cunjjo, trpi manj. Nekateri zmoočijo omelo nekoliko z mlekom, da se ne praši pri pometanju. V krop namočena metla pobira prah bolj kakor z mrzlo vodo namočena.

Marsikje je navada, da pometajo z žaganjem, ki se zmooči in potrese po tleh. Res pobere žaganje prah — saj navidezno, kajti v žaganju je itak dosti prahu — in ko se posuši, kar je bilo mokrega, se praši. Žaganje gre pa tudi v vsako špranjo in je pripravo gnezdišče muham in bolham. Sama sem izkusila, koliko je mrčesa po pometanju z žaganjem.

Slabo pometenja in umazana tla so znak zanikarnosti in so tudi zdravju nevarna. Ravno v tleh, ki niso redoma snažena, se ugnezdi dosti mrčesa, posebno muh in bolh; kako prenašajo prve in druge bolezni, to ve zdaj že vsakdo. Izgovor, da ni na kmetih ali pri tem ali onem v mestu časa, da bi redno pometali tla, je ničev, ker spada pometanje prav tako k potrebnemu delu kakor kuhanje in šivanje. Mlada dekleta imajo vedno čas za kak nov način upletanja.

nimajo časa za metlo. Župnik, znan slovenski pisatelj, je tožil, da pride k bolnikom v hiše, kjer ni pospravljeno in pometeno, pač pa imajo domača dekleta vsakovrstne čope in repe namesto poštene slovenske kite, in dobro bi bilo, če bi kdo takemu dekletu pritisnil tisti čop v smeti, da bi pometalo ž njim. Ako pogledamo po velikih posestvih, trgovinah in podjetjih, bomo videli, da je povsod pometeno, tako po dvoriščih kakor po sobah. Zakaj bi potem ne moglo biti pometenost po majhnih posestvih in zasebnih stanovanjih? —f—

KUHINJA.

Jagodov liker. V 1 l dobre slivovke stresi $\frac{1}{2}$ kg očiščenih gozdnih jagod in toliko sladkorja, kakor se zdi primerno tvojemu okusu. Stoji naj na solncu 15-20 dni. Potem precedi v steklenico in spravi za posebne prilike.

Kremove rezine iz maslenega testa. Vzemimo $\frac{1}{4}$ kg presejane moke ter jo razpolovi. Iz ene polovice ugneti mehko testo z 1 jajcem, 1 rumenjkom in z žličico ruma. Testo pokrij s posodo ter pusti nekoliko počivati. Prostor pod testom posuj z moko, da se testo ne sprime.

Vzemi na to $\frac{1}{4}$ kg svežega masla, katero naj bo kolikor mogoče trdo. Maslo razreži v ploščice, katere zmešaš z drugo polovico presejane moke. Oboje ugneti na to brzo ter izobliči v kvadrat. Vzemimo vlezano testo, razvaljaj ga v četverkotnik, kateri mora biti dvakrat tako velik kakor masleni kvadrat, postavi na njega vdeleno maslo ter ga pokrij s testom tako, da primeš vse 4 vogale testa, jih združiš (stisneš) skupaj v sredo ter na to vse nekoliko potolečš, da je vdeleno maslo popolnoma pokrito s testom. Z valjarjem na to na lahko in sunkoma valjaš v smeri od roke proč do $\frac{1}{2}$ cm debelosti, na kar testo 3 krat pregogneš in sicer od leve proti desni do $\frac{2}{3}$ širine testa, zadnjo tretjino pa prepočni spodaj tako, da pride leva stran zgoraj, a desna spodaj ter je testo na ta način 3 krat prepočnjeno. Obrni nato testo tako, da sta obe odprti (ozki) stranici testa obrnjeni na desno in levo ter razvaljaj testo istotako kakor prej, na kar ga zopet trikratno prepočneš in obrneš, kakor prej navedeno. To ponovi zaporedoma 5krat.

Ko si zadnjikrat započni testo, pusti ga nekoliko počivati — kakih 10 minut — nakar ga razvaljaj do $\frac{1}{2}$ cm debelosti. Položi ga na nenamazan pekač ter nato v vročo peč, kjer naj se peče $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ ure. V začetku mora biti peč prav vroča, da se testo dvigne, potem pa jo ohladi nekoliko, da se peče polagoma. Da ne dobi pecivo pretemne barve, ga pokrij s čistim papirjem, najbolje z belim, da ostane blede rujave barve. Vzemimo ga nato iz peči ter ga razreži, ko je še v pekaču, na 2 polovici. Na eno polovico

razmaži kremo 1 cm na debelo, drugo polovico položi čez prvo, nakar razreži s tankim nožem vse troje v podolgovate 6—8 cm dolge in 3—4 cm visoke rezine. S širokim tankim nožem ali z lopatico jemlji rezine posamezno iz pekača, razvrsti jih na primeren podstavek in posuj jih s sladkorno sipo.

«Kremov nadev» pripraviš iz $\frac{1}{4}$ l dobrega mleka, 5 dkg sladkorne sipe, 3 rumenjakov in nekaj nastrganih limonovih lupin. Vse postavi na ogenj ter dobro in neprenehoma žvrkljaj (šprudlaj), dotlej, da se zgosti, nakar vzameš z ognja in še nekoliko žvrkljaš, da se ohladi; potem uporabiš v zaželjeno svrho. Da prihraniš 1 rumenjak, vzemi namesto tega žličico moke, katero žvrkljaš z ostalim. Tudi je dobro pridejati mleku košček (2 dkg) svežega masla, da se s tem izboljša mleko, ker se pri nas težko dobi smetana, ki je najprimernejša za kremo.

Ako hočeš večjo količino rezin, potem razmeroma povečaj (podvoji ali potroji) vse sestavine.

Pripomniti treba, da je neobhodno potrebno, da se mesi v mrzlem prostoru, ker se sicer maslo pri valjanju topi in se testo vsled tega ne zamesi pravilno, in ko je pečeno, se ne loči v tanke ploščice (liste). Tudi treba kolikor mogoče hitro in vsakokral, ko se valja, posipati ploč in valjar z moko, ker se drugače testo lepi na ploč in valjar ter s tem trga. Paziti moraš zato, da ostane testo celo, ako se malo utrga, pa hitro zalepi z moko. Maslo mora biti pred obdelovanjem kolikor mogoče trdo.

Po zimi ne dela pripravljane maslenega ttesta posebnih težkoč, a po leti, ker se maslo topi in so po večini vsi prostori v peči gorki, pa se masleno testo ne posreči mnogokrat. Zato treba posvetiti izdelovanju več pažnje. Najbolje je, da si preskrbiš nekoliko ledu, ako je mogoče. Maslo postavi na led, da se strdi; ravno tako zapognjeno testa posebnih težkoč, a po leti, ker se ledu, si pomagaš z mrzlo vodo, v katero deneš maslo, da se kolikor mogoče strdi. Ko mesiš z rokami, pomoči si roke večkrat v mrzlo vodo in nalahko obriši.

—a—

IZ NAŠE SKRINJE.

NAŠI GORENJC. (Nadaljevanje.)

V okolici Bohinja, Bleda, pod triglavskimi hribi in drugih goratih krajih naše ožje domovine imajo pastirstvo urejeno zopet na svoj način. Tam pasejo visoko gori po planinah, ki so oddaljene po več ur od vasi, zato ni misliti, da bi črede slednji dan prehodile tako daleč. Pač pa odzeno živino na planine zgodaj spomladi in ostajajo gori prav do pozne jeseni. Ej, to vam je imeniten dogodek, ko se odpravljajo v planine. Pastirji so vsi okrašeni s cvetjem in prav tako tudi ovce ali krave vodnice, ki

imajo poleg cvetja obešene na vratu žlezne zvonce. S čredo vred gredo v planine tudi dekleta, takozvane «planšarice», nesoč s seboj razno posodo za kuho in molžo. Domačini jih med vriskom in petjem spremlijo po celo uro daleč in vmes poje tudi harmonika.

Na planinah se živina počuti prav kakor doma. Čez dan pridno muli travo in pije iz studenca, zvečer se pa vleže kjersibodi, mirno prežvekuje in se počuti sploh tako dobro kakor v hlevu.

Za pastirje in planšarice so narejene lesene lopice, opremljene s skromnimi posteljami, priprostim ognjiščem in najpotrebnejšo kuhinjsko posodo. Dočim morajo pastirji paziti na živino, imajo planšarice opraviti s kuho, molzejo krave in ovce, pripravljajo maslo in sir ter te pridelke od časa do časa pošiljajo v dolino, kjer jih kmetje znajo potem zelo dobro spraviti v denar. Zlasti na dobrem glasu je bohinski sir, ki ga razpošiljajo na vse strani. Mnogo se ga dovaža tudi v Ljubljano.

Ob nedeljah posetijo «planince» domačini ter jim prinašajo moke, zabelo in kar je treba za vsakdanjo hrano. Tedaj se zopet oglasi harmonika in prične se ples, petje in vrisk, da odmeva od gore do gore. To traja po ves dan. Šele pozno ponoči se odpravijo «dolinci» zopet domov.

Pašnja na planinah traja do jeseni in sicer do sv. Mihéla. Prihod domov je prav tako slovesen kakor odhod na planine.

Da, lepo je na planinah, kjer vsaj za kratek čas pozabiš na vse tuže in skrbi. Gori je tvoja božja narava, tvoje je ljubo solnce, tvoj je ves planinski svet in cvet. In kdor je snival svoje mlade dni v naročju naših planin, ta pač razume pesnika, ki kliče:

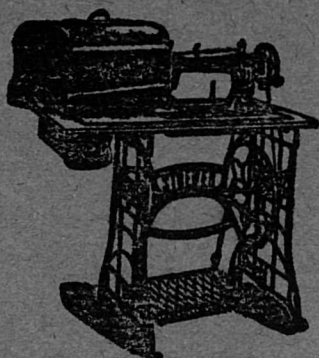
«Le imejte krasne svoje
vi doline in vrté!
Dajte mi planine moje,
dajte moje mi gore!»

Manica. — (Dalje prih.)

KNJIŽEVNA POROČILA

Bedak Pavlek je naslov lepi mladinski knjižici, ki obsega več otroških prizorov in pesmic z notami. Igre so pripravne tudi za male odre. Spisal jih je Francé Bevk, avtor naše povesti «Ubožice», o kateri dobivamo toliko priznalnih pisem s strani tukajšnjih naročnic. Tudi «Bedaka Pavleka» prav toplo priporočamo. Dobi se po naših knjigarnah po L 5, v Jugoslaviji po Din. 16.

Pri ž. D. U. v Trstu se dobivajo sledeče knjige: Pomen materinega zdravja za zarod (le za odrasle), cena L 1.—, Otroško perilo, cena L 4.50, Marija Siza, hrvatska povest, cena L 3.50, Kuharske bukvice za kmečke žene in dekleta, cena L 2.60, Gospodinjski koledar, cena L 3.

15 - letno jamstvo

ima le **šivalni stroj „STÖCKER“**,
katerega lahko z enostavnim premikom rabite za
šivanje ali vezenje (stopanje). V različnih opre-
mah (pogrezljiv, v omarici itd.), za rodbinsko rabo,
šivilje in krojače. — Dobite le pri

LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6, I. nadst.

ZDRAVNIK
Dr. FR. JAKONČIČ

sprejema
v Gorici, Via Carducci 6
od 9.—11. in od 3.—4.

Minka Horvat, modistka

Ljubljana, Stari trg 21

*Priporoča cenjenim damam svojo zalogo damskih in dekliških klobukov
in slamnikov. — Popravila najceneje. — Žalni klobuki vedno v zalogi.*

===== Zahtevajte in prepričali se bode, da je =====

MILO GODINA neprekosljivo

Izdeluje ga dobroznana domača tvrdka

J. S. GODINA, TRST

VIA DELLO SCOGLIO št. 316
TELEFON 18-78

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni šte. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

Alojzij Povh

urar in zlatar

Piazza Garibaldi 2, I. n. Tel. 3-29

Lastna tovarna in delavnica. — Prodaja, kupuje, popravlja vsakovrstne predmete. Korist vsakega je, da se prepriča o cenah.

 Dobava za urarje in zlatarje.

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauc

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski retošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajžji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

Marmolja & Delpin

Gorica, Piazza E. de Amicis 1

Trgovina s špecerijskim in kolonijalnim blagom ter z deželnimi pridelki

se priporoča za obilen obisk.

Na drobno. - V mestu postrežba na dom. - Na debelo.

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je

„MORANA“

„Morana“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

MAR. SKRINJAR, **PODGORICA — ČRNAGORA**
(Jugoslavija)

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat. — Išče se ZASTOPNIK ZA JUGOSLAVIJO. — Ponudbe je poslati direktno na zgornji naslov.